

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงดูด้วยนมแม่
และพฤติกรรมการให้อาหารเสริมทดแทนนมแม่

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต
วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2559

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

สารนิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
และพฤติกรรมการให้อาหารเสริมทดแทนนมแม่

ได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต

วันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2559

กิตติชัย ราชมหา

M.Acc.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมสารนิพนธ์

นางสาวณัฏพรณ โภคนบุตร

ผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พลิศา รุ่งเรือง

Ph.D.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัลลภา ปิติสันต์

Ph.D.

ประธานกรรมการสอบสารนิพนธ์

รองศาสตราจารย์อรรณพ ต้นละมัย, Ph.D.

คณบดี

วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล

พันธ์ณภัทร์ เสวตภาณุวงศ์

Ph.D.

กรรมการสอบสารนิพนธ์

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยในหัวข้อ “การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และพฤติกรรมการให้อาหารเสริมทดแทนนมแม่” สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความกรุณาและความอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์พลิศา รุ่งเรือง ผู้ให้ความกรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และอาจารย์กิติชัย ราชมหา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ให้คำแนะนำข้อคิด และแนวทางการทำสารนิพนธ์ที่ต้องตามระเบียบวิธีวิจัย จึงทำให้งานวิจัยชิ้นนี้เสร็จสมบูรณ์ไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลพญาไท 2 คุณครูใหญ่ประจำสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ศูนย์บริการชุมชนดินแดง และสถานรับเลี้ยงเด็ก YWCA ดินแดงที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเข้าไปแจกแบบสอบถาม และผู้ที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลดังมีรายนามต่อไปนี้

- 1 นางสาวกิตติ์วี สุภาวัฒน์ดิษกุล
- 2 นางสาวพิสมัย ศาลางาม
- 3 นางอารีย์และ นางสาวกมลลักษณ์ แดงโสภณ
- 4.นายสัมพันธ์ และ นางสมจิตร โภคบุตร
- 5.นางมณีกรณ์ ศรีวิณิชวงศ์

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ คุณแม่ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ สละเวลาเพื่อให้ข้อมูลตามแบบสอบถามอย่างตั้งใจ จนทำให้ทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จได้

ณัฐพรรณ โภคบุตร

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และพฤติกรรมการให้อาหารเสริมทดแทนนมแม่

FACTORS AFFECTING BREASTFEEDING AND INFANT FORMULAR FEEDING

ณัฐพรรณ โภคบุตร 5750029

กจ.ม.

คณะกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์พลิศารุ่งเรือง, Ph.D., ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัลลภา ปิติสันต์, Ph.D., พันธุ์ภัทร์ เสวตภาณุวงศ์, Ph.D., กิตติชัย ราชมหา, M.Acc.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเหตุและผล (Causal research) เพื่อการศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และอาหารเสริมทดแทนนมแม่ ในกลุ่มตัวอย่างคุณแม่ที่มีบุตรอายุตั้ง 6 เดือน จนถึง 6 ปี จำนวน 357 โดยใช้แบบสอบถาม แล้ววิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ด้วยวิธี Multiple Regression ผ่านโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางด้าน การได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์, การได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิด และทัศนคติที่เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวจนครบ 6 เดือน, ปัจจัยทางด้าน การได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์, การได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิด และทัศนคติที่เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวจนครบ 6 เดือน แต่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมฯ ทั้งนี้ก็ยังพบว่าปัจจัยทางด้านรายได้รวมของครอบครัว, การได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิด และทัศนคติที่เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบ กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมฯ โดยปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดทางด้านอาหารเสริมฯ ปัจจัยทางด้านทัศนคติทั้งทางด้าน การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และอาหารเสริมฯ สามารถทำนายความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ร้อยละ 19.4 ส่วนปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดทางด้านอาหารเสริมฯ, ปัจจัยทางด้านทัศนคติทั้งทางด้าน การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และอาหารเสริมฯสามารถทำนายความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมฯได้ร้อยละ 30.9

คำสำคัญ : อาหารเสริมทดแทนนมแม่/ นมแม่/พฤติกรรมการเลี้ยงลูก

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทคัดย่อ	ค
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	7
2.1 ความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	7
2.2 ผลกระทบที่นมสำหรับเด็กทารกและเด็กปกติ	10
2.3 ความสำคัญของอาหารเสริมตามวัยสำหรับเด็กทารก และเด็กก่อนวัยเรียน	11
2.4 นโยบายและกิจกรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	12
2.5 แนวคิดจากการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยง ลูกด้วยนมแม่และอาหารเสริมทดแทนนมแม่	15
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	20
3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	20
3.2 ตัวแปรและกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	22
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	23
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	28
3.5 สถิติที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล	29
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	30
4.1 ลักษณะประชากรศาสตร์	30
4.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวแปร (Factor Analysis) และค่าความเชื่อมั่น(Reliability)	34
4.3 การพิสูจน์สมมุติฐาน	38

สารบัญ(ต่อ)

บทที่ 5	สรุปและอภิปรายผลการวิจัย	47
	5.1 สรุปผลการวิจัย	47
	5.2 อภิปราย	49
	5.3 ข้อเสนอแนะ	52
	5.4 ข้อจำกัดในงานวิจัย	53
	5.5 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป	54
บรรณานุกรม		55
ภาคผนวก		60
	ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ	61
	ภาคผนวก ข แบบสอบถามในการวิจัย	62
หนังสือรับรองโครงการวิจัย		69
ประวัติผู้วิจัย		70

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งตามลักษณะประชากรศาสตร์	31
2	รูปแบบการการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ของแม่ที่บุตรอายุตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 6 ปีอยู่ในความดูแล	33
3	บุคคลใกล้ชิดที่สนับสนุนให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้นานครบ 6 เดือน	34
4	แสดงผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบของปัจจัยที่มีกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	36
5	ผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบของปัจจัยที่มีกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่	37
6	แสดงค่าความเชื่อมั่นของแต่ละตัวแปร	38
7	ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis)	39
8	ผลการวิเคราะห์ Multiple Regression Analysis ในการทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน	42
9	ผลการวิเคราะห์ Multiple Regression Analysis ในการทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน	44
10	สรุปผลการทดสอบสมมุติฐาน	45

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นมแม่นับได้ว่าเป็นอาหารแรกเริ่มของทารก มีทั้งประโยชน์และคุณค่าที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของทารก ทั้งทางด้านส่งเสริมสุขภาพที่แข็งแรง และป้องกันการเกิดโรคให้กับทารก อีกทั้งการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ยังเป็นการสร้างเสริมความรักความผูกพันระหว่างแม่กับลูก และการที่ลูกได้รับการเลี้ยงดูด้วยนมแม่อย่างถูกวิธีและนานเพียงพอ นั้น ยังผลให้ลูกมีสติปัญญาที่ดี มีความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งก็เป็นรากฐานที่ดีต่อการเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม (Murder, 2006; Innis, 2007; Cunningham et al., 2010; ศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย, 2550 อ้างถึงใน สมชาย โอวัฒนาพานิช, 2558) องค์การอนามัยโลก(World Health Organization) และองค์การกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ(UNICEF) จึงส่งเสริมให้ทั่วโลก สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ผ่านการประกาศนโยบาย 10 ขั้นตอนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้ประสบความสำเร็จ (Ten steps to successful breastfeeding) ให้แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบปฏิบัติตาม โดยได้ระบุไว้ว่าให้มารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพียงอย่างเดียวโดยไม่ให้อาหารอื่นเลยแม้แต่น้ำเป็นระยะเวลา 6 เดือนแรก หลังคลอด และเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ควบคู่กับอาหารเสริมตามวัยจนกระทั่งลูกอายุ 2 ปีหรือนานกว่านั้น(WHO/UNICEF, 2003)

ในประเทศไทยยอมรับนโยบายดังกล่าว ผ่านการดำเนินการ โรงพยาบาลสายสัมพันธ์ แม่ลูกมาใช้ตั้งแต่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4(พ.ศ.2520-2524) จนถึงปัจจุบัน ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11(พ.ศ.2555-2559) กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้น้อมนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มาจัดทำแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคปี 2557 โดยกำหนดเป้าหมายในแผนการดูแลสุขภาพกลุ่มสตรีตั้งครรภ์และเด็ก 0-5 ปี ว่าจะต้องส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน โดยเด็กตั้งแต่ทารกแรกเกิดจนถึงอายุต่ำกว่า 6 เดือนแรกต้องกินนมแม่อย่างเดียวไม่น้อยกว่า ร้อยละ 50 และเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ควบคู่กับอาหารตามวัยจนลูกอายุครบ 2 ปี หรือมากกว่านั้น แต่จากการสำรวจด้านสถานการณ์เด็ก

และสตรีในประเทศไทย พบว่าทารกแรกเกิด จนถึง 5 เดือน ที่กินนมแม่อย่างเดียวมีเพียงร้อยละ 12.3 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) ซึ่งสาเหตุหนึ่งที่มีราคาส่วนใหญ่ไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวได้นาน 6 เดือน นั้นมาจากมารดาต้องกลับไปทำงานเต็มเวลา ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มปัจจุบันที่มีจำนวนผู้หญิงในวัยทำงานเทียบกับผู้ชาย เป็นอัตราส่วน 1: 1.14 คน (ศูนย์ข้อมูลแรงงานแห่งชาติ กระทรวงแรงงาน, 2557) ทำให้ผู้หญิงในปัจจุบันมีหลายบทบาทที่ต้องรับผิดชอบ ทั้งในฐานะพนักงานที่สร้างประสิทธิภาพแก่องค์กร และในฐานะของแม่ที่ต้องให้การเลี้ยงดูดูแลลูกให้เป็นบุคคลากรที่มีประสิทธิภาพต่อสังคม ซึ่งอาจจะส่งผลให้เกิดความเครียด หรือตัดสินใจ เปลี่ยนแปลงบทบาทบางส่วนเพื่อให้สามารถจัดการหน้าที่ และบทบาทที่เป็นอยู่นั้นให้ดำเนินการไปได้ด้วยดี อย่างไรก็ตามที่มารดาขาดความรู้เกี่ยวกับการให้นมลูกที่ดี จึงอาจจะทำให้ขาดการเตรียมความพร้อม เมื่อต้องเผชิญกับช่วงเวลาสำคัญนี้ ความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นั้นค่อยๆ ลดลง ประกอบกับในตลาดอาหารเด็ก ก็มีผลิตภัณฑ์อาหารเสริมทดแทนนมแม่วางจำหน่าย เพื่อช่วยเหลือคุณแม่ที่มีปัญหาในการเตรียมตัวในช่วงระยะเวลา 6 เดือนแรกของทารก หรืออาจจะช่วยส่งเสริมด้านโภชนาการแทนนมแม่ ที่คาดว่าทารกอาจจะได้รับโภชนาการไม่เพียงพอ

นอกจากนี้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ก็มาจากทัศนคติของแม่ที่มีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยการศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง ผู้หญิงที่เป็นแม่ มีอายุน้อย (น้อยกว่า 25 ปี) และมีพื้นฐานทรัพยากรทางสังคมและเศรษฐกิจจำกัด มีแนวโน้มที่จะหยุดเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ภายในเดือนแรก โดยได้ให้เหตุผลประกอบคือ อาการเจ็บจากการให้นม, ปริมาณน้ำนมไม่เพียงพอ, ความยากลำบากในการให้นม และการเข้าใจว่าทารกยังไม่อิ่ม และถึงแม้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีทรัพยากรทางเศรษฐกิจน้อยกว่า แต่ถ้ามีการวางแผน มีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ก็จะสามารถผ่านช่วงต้นของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ได้ดีกว่ากลุ่มที่ไม่มีการวางแผนเลย (Ahluwalia, Morrow, & Hsia, 2005)

ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยผลิตภัณฑ์อาหารเสริมทดแทนนมแม่แบบเต็มรูปแบบ หรือทั้งสองอย่างควบคู่กันไป จึงจะทำให้สามารถเข้าใจถึงสาเหตุการเลือกเลี้ยงลูกด้วยวิธีที่แตกต่างกันไปของมารดาแต่ละคน แล้วนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยธุรกิจอาหารเสริมสำหรับเด็ก ในการวางแผนการตลาดและลดข้อขัดแย้งกับหน่วยงานที่ส่งเสริมเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในปัจจุบันผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสำหรับทารกและเด็กเล็กถูกควบคุมการโฆษณาโดยพระราชบัญญัติ และเพิ่มเติมการควบคุมตลาดและโฆษณาด้วย CODE หรือ International Code of Marketing of Breast-milk Substitutes ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์สากลว่าด้วยเรื่องการตลาดอาหารทดแทนนมแม่ อย่างไรก็ตามเนื่องจาก CODE ไม่ใช่

กฎหมาย จึงอาจจะถูกละเมิดได้โดยง่าย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, 2557) ทำให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอาหารเสริมทดแทนนมแม่เพิกเฉยหรือละเลยต่อจุดมุ่งหมายที่แท้จริงในคำแนะนำจาก WHO และ UNICEF ที่ส่งเสริมให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่นาน 6 เดือน ดังนั้นความเข้าใจในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการเลี้ยงลูกด้วยผลิตภัณฑ์อาหารเสริมทดแทนนมแม่นี้ จะสามารถเป็นแนวทางในการส่งเสริมหรือช่วยแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนลูกอายุครบ 6 เดือน

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยผลิตภัณฑ์อาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกจะอายุครบ 6 เดือน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 รูปแบบของงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงเหตุและผล (Causal research) ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง (cross-sectional study)

1.3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ คุณแม่ที่มีลูกอายุตั้ง 6 เดือน - 6 ปี ซึ่งเป็นช่วงก่อนวัยเรียน(พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545; นพร อึ้งอาภรณ์, 2556; Yee & Chin, 2007) อยู่ในความดูแล โดยมีขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 323 คน ซึ่งได้มาจากสูตรของ Cochran (2007) ในกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แท้จริง

1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ การได้รับความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากบุคลากรทางการแพทย์ การสนับสนุนจากบุคคลรอบข้าง และทัศนคติใน

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยผลิตภัณฑ์อาหารเสริมทดแทนนมแม่

1.5 ระยะเวลาในการทำวิจัย

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้ผู้ตอบแบบสอบถามตั้งแต่ ธันวาคม 2558 ถึง มกราคม 2559

1.6 สมมุติฐานงานวิจัย

H1a: ปัจจัยด้านอายุของแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน

H1b: ปัจจัยด้านอายุของแม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน

H2a: ปัจจัยด้านระดับรายได้รวมของครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน

H2b: ปัจจัยด้านระดับรายได้รวมของครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน

H3a: ปัจจัยด้านการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน

H3b: ปัจจัยด้านการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน

H3c: ปัจจัยด้านการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับอาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน

H3d: ปัจจัยด้านการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับอาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน

H4a: ปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน

H4b: ปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน

H4c: ปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับอาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน

H4d: ปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับอาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน

H5a: ปัจจัยด้านทัศนคติของแม่ที่เกี่ยวข้องกับนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน

H5b: ปัจจัยด้านทัศนคติของแม่ที่เกี่ยวข้องกับนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน

H5c: ปัจจัยด้านทัศนคติของแม่ที่เกี่ยวข้องกับอาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน

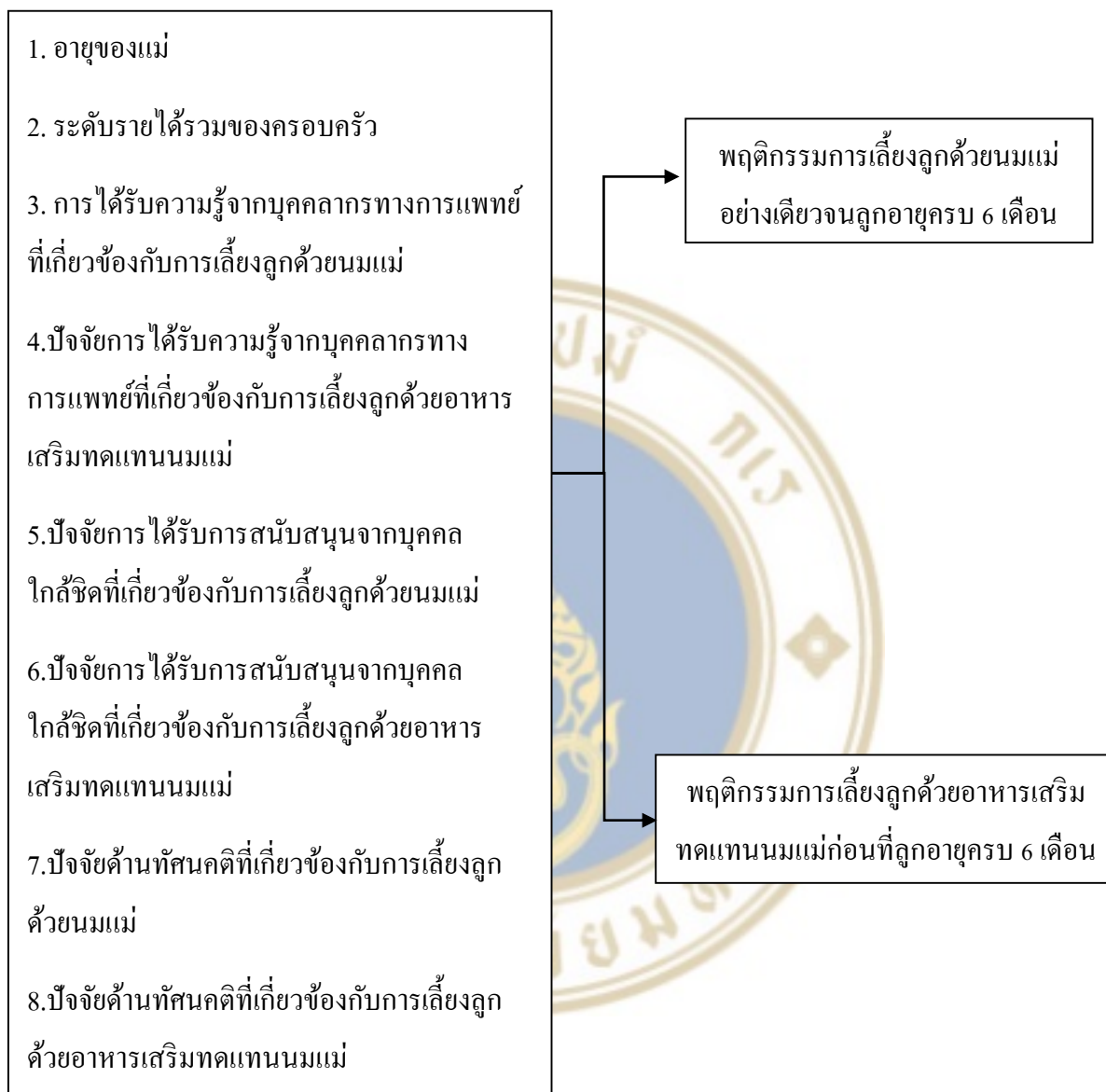
H5d: ปัจจัยด้านทัศนคติของแม่ที่เกี่ยวข้องกับอาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับ

1.7.1 ผลจากงานวิจัยในครั้งนี้ แสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ซึ่งอาจใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในช่วงแรกเกิดถึง 6 เดือนแรกเป็นอย่างน้อยและต่อเนื่อง

1.7.2 ผลจากงานวิจัยในครั้งนี้ แสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการโฆษณาหรือ ส่งเสริมการขายได้อย่างเหมาะสม ไม่ขัดต่อจุดประสงค์ของ WHO และ UNICEF

1.8 กรอบแนวคิดงานวิจัย

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ และนำมาประกอบการนำเสนอไว้ดังนี้

- 2.1 ความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
- 2.2 ผลกระทบด้านลบสำหรับเด็กทารกและเด็กปกติ
- 2.3 ความสำคัญของการเสริมตามวัยสำหรับเด็กทารก และเด็กก่อนวัยเรียน
- 2.4 นโยบายและกิจกรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
- 2.5 ผลงานวิจัยว่าด้วยการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และอาหารเสริมทดแทนนมแม่ที่ผ่านมา (แนวคิดจากการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และอาหารเสริมทดแทนนมแม่)

2.1 ความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ไม่ใช่เพียงแต่เป็นการให้อาหารเท่านั้น แต่เป็นการให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่ดีที่สุดที่แม่จะสามารถเสาะหาได้ เพื่อเป็นรากฐานในการเลี้ยงดูต่อไป เพื่อให้ลูกเติบโตพร้อมด้วยวุฒิภาวะสมวัย(วีรพงษ์ ฉัตรนนท์, 2546อ้างถึงใน สุธิดา นาคเจริญ, 2549) มีทั้งคุณประโยชน์และเป็นแหล่งสารอาหารที่เหมาะสมกับทารกมากที่สุด องค์การอนามัยโลกจึงได้แนะนำ การให้นมแม่อย่างเดียวน โดยที่ไม่ต้องให้น้ำ นานถึง 6 เดือนเต็ม โดยใช้นโยบาย 10 ขั้นตอนความสำเร็จ(Ten steps to successful breastfeeding)ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (Entwistle, Kendall, & Mead, 2010) เป็นแบบอย่าง เพื่อให้บุคลากรทางการแพทย์ใช้แนะนำแก่มารดาที่อยู่ในช่วงให้นมบุตร

2.1.1 ส่วนประกอบของนมแม่

สารอาหารต่างๆ ในน้ำนมแม่เปลี่ยนแปลงขึ้นกับระยะเวลาในการสร้างน้ำนมในแต่ละช่วง หรือปัจจัยระยะคลอดบุตร เช่น การคลอดก่อนกำหนด (premature milk) ก็มีการคลอตามกำหนด (full term milk) ก็ทำให้สารอาหารต่างๆในน้ำนมแม่แตกต่างกัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้

เป็นไปตามกลไกความเหมาะสมและความต้องการของลูก แต่การเปลี่ยนแปลงไม่ได้มีผลต่อ ส่วนประกอบหลักโดยรวมของน้ำนม ซึ่งได้แก่ โปรตีน ไขมัน น้ำตาล กลีโกลิ แร่ วิตามิน แร่ธาตุ เนื่องจากร่างกายแม่จะมีกลไกที่จะคอยชดเชยส่วนที่ขาด โดยนำมาจากสารอาหารที่แม่สะสมไว้ ภายในร่างกาย น้ำนมแม่แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

2.1.1.1 ระยะหัวน้ำนม (colostrums) จะมีสีเหลืองข้น มีปริมาณไม่มาก จะหลั่งออกมาในช่วงระยะแรกๆ หลังคลอด มีสารภูมิคุ้มกันในปริมาณสูงที่ช่วยลดโอกาสการติดเชื้อ ในทารกแรกเกิด ได้แก่ secretory IgA, เม็ดเลือดขาว, ไลโซไซม์ (lysozyme เอนไซม์ที่มีฤทธิ์ย่อยสลายผนังเซลล์ของเชื้อแบคทีเรียทำให้เชื้อตาย), แลคโตเฟอริน (lactoferrin โปรตีนที่ช่วยต่อต้านเชื้อโรค) และ bifidus growth factor (สารที่กระตุ้นการเจริญเติบโตของแล็กโตบาซิลัส ช่วยให้แบคทีเรียไม่สามารถอาศัยอยู่ในลำไส้ได้) น้ำนม colostrums จะอุดมไปด้วย โปรตีน สารระบบภูมิคุ้มกัน กลีโกลิ แร่ วิตามิน โดยเฉพาะ วิตามิน A วิตามิน K และสารช่วยการเจริญเติบโต มีปริมาณของไขมันและน้ำตาลต่ำกว่าในระยะหลัง ปริมาณโปรตีนที่สูงส่วนใหญ่ในน้ำนม colostrums เป็นสารภูมิคุ้มกันอิมมูโนโกลบูลิน (immunoglobulin) โดยเฉพาะ secretory Ig A สารที่คอยดักจับสารแปลกปลอมเข้ามาในร่างกาย มีสารควบคุมการเจริญเติบโต (growth factor) และสารปกป้องทางอาหารอื่นๆ จำนวนมากช่วยทำให้ระบบเซลล์มีความสมบูรณ์เร็วขึ้น ในทารกคลอดก่อนกำหนดจะมีปริมาณมากกว่าทารกคลอดครบกำหนด และยังมีฤทธิ์เป็นยาระบายอ่อนๆ ทำให้จี้เทาถูกขับถ่ายสะดวกช่วยลดปัญหาตัวเหลือง

2.1.1.2 ระยะน้ำนมปรับเปลี่ยน (transitional milk) เป็นระยะระหว่างการเปลี่ยนจาก หัวน้ำนมแม่เป็นน้ำนมแม่ ซึ่งจะหลังในช่วง 7-10 วัน จนถึง 2 สัปดาห์หลังคลอด

2.1.1.3 ระยะน้ำนมแม่ (mature milk) น้ำนมแม่ในระยะนี้ อุดมไปด้วย ส่วนประกอบต่างๆ ที่จำเป็นในการเติบโตของทารก ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบคือ สารที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องร่างกาย และสารอาหารต่างๆ

- ส่วนที่ปกป้องร่างกาย ประกอบด้วย

ส่วนที่เกี่ยวกับภูมิคุ้มกัน เช่น อิมมูโนโกลบูลิน (immunoglobulins), เม็ดเลือดขาว (white blood cell), โปรตีนที่ช่วยต่อต้านเชื้อโรค ได้แก่ แลคโตเฟอริน (lactoferrin), ไลโซไซม์ (lysozyme), โพรเทกทีฟ ลิพิด (protective lipids), น้ำตาลโอลิโกแซคคาไรด์ (oligosaccharides)

ส่วนที่เกี่ยวกับการเติบโต (maturation) เช่น growth factor : epidermal growth factor, nerve growth factor, insulin-like growth factor, transforming growth factor cytokines, immunomodulator

สารช่วยระบบการย่อยและฮอร์โมนต่างๆ เช่น Bile salt Stimulated Lipase (BSSL), เอนไซม์ และฮอร์โมนต่างๆ

- สารอาหาร ประกอบด้วย

สารอาหารกลุ่มให้พลังงาน (macronutrient) ได้แก่ คาร์โบไฮเดรต ไขมัน โปรตีน

สารอาหารที่ไม่ให้พลังงาน (micronutrient) ได้แก่ วิตามิน เกลือแร่สารที่เกี่ยวกับการปกป้องร่างกาย เป็นสารที่เป็นความจำเพาะของน้ำนมแม่ (ศิริภรณ์ สวัสดิ์วิตร และกุสุมา ชูศิลป์, 2550)

2.1.2 ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

2.1.2.1 ประโยชน์ของนมแม่ที่มีต่อลูกทางด้านร่างกาย การเจริญเติบโตทารกที่ได้กินนมแม่อย่างเหมาะสม จะเติบโตเร็วในช่วงแรก โดยเฉลี่ยประมาณ 6 เดือน (สุวิมล ชีวมงคล, 2548 อ้างถึงใน สุธิดา นาคเจริญ, 2549) อีกทั้งยังช่วยป้องกันโรคอ้วน ป้องกันการติดเชื้อ เพราะทารกจะได้รับอิมมูโนโกลอบบูลินเอ (sIg A) จากนมแม่ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการป้องกันเยื่อทางเดินอาหาร อีกทั้งสาร bifidous factor และ oligosaccharides ในนมแม่ ช่วยทำให้ลำไส้ทารกมีแบคทีเรียชนิดดี (lactobacilli, bifidobacteria) ซึ่งทำให้ทารกปลอดภัยจากการติดเชื้อในลำไส้ (ศิริภรณ์ สวัสดิ์วิตร และ กรรณิการ์ บางสายน้อย, 2550) และช่วยเสริมการทำงานของระบบภูมิคุ้มกันและทางเดินหายใจร่วมกับการสร้างสารเสริมภูมิคุ้มกันอีกหลายชนิด (Azizi et al., 1995 อ้างถึงใน สุธิดา นาคเจริญ, 2549) ก็จะทำให้ความเสี่ยงในการเสียชีวิตของทารกน้อยลง

2.1.2.2 ประโยชน์ของนมแม่ที่มีต่อลูกทางด้านจิตใจทารกที่เลี้ยงด้วยนมแม่จะได้รับความอบอุ่นทั้งทางร่างกายและจิตใจจาก การโอบอุ้ม และการให้นมจะช่วยพัฒนาระบบประสาทส่วนกลาง โดยการดูดนมกลืน การเห็นส่วนการสัมผัสจะสร้างความมั่นคงทางอารมณ์ให้แก่ทารก ซึ่งนักจิตวิทยาเชื่อว่าเป็นรากฐานของการพัฒนาอุปนิสัย การเรียนรู้ และการปรับตัวของทารก

2.1.2.3 ประโยชน์ของนมแม่ที่มีต่อลูกทางด้านพัฒนาการ ช่วยให้ทารกได้เรียนรู้อารมณ์ ระหว่างแม่ และลูก อย่างค่อยเป็นค่อยไปจึงเป็นการถ่ายทอดพื้นฐานอารมณ์ที่ดี โดยไม่รู้ตัว มีการศึกษาในประเทศนอร์เวย์ พบว่า ทารกที่ได้รับนมแม่น้อยกว่า 3 เดือน มีความเสี่ยงด้านพัฒนาการของสมองมากกว่ากลุ่มที่ได้รับนมแม่มากกว่า 6 เดือน(Angelsen et al.,อ้างถึงใน สุจิตา นาคเจริญ .2549) และการศึกษาแบบติดตามในทารกตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 5 ปี พบว่าเด็กที่ได้รับนมแม่นาน 6 เดือนมีการพัฒนาการดีกว่าเด็กที่ไม่ได้รับนมแม่เลย และยังมีระดับเซาว์ปัญญาเบื้องต้นดีกว่าเด็กที่ได้รับนมแม่เพียง 3 เดือนถึง 11 จุด(Quinn-PJ, et al,2001 และ Rao MR, et al, 2002 ถูกอ้างถึงใน ศิริภรณ์ สวัสดิ์วร และ ภรณ์การ์ บางสายน้อย, 2550)

2.1.2.4 ประโยชน์ของนมแม่ต่อแม่ ทำให้รูปร่างของแม่กลับคืนดีเร็ว เพราะได้ใช้ไขมันที่สะสมไว้ระหว่างตั้งครรภ์มาใช้ผลิตน้ำนมให้ลูก ซึ่งกระบวนการนี้ช่วยเกิดการหลั่งของฮอโมนออกซิโทซิน มีสัญชาตญาณความเป็นแม่ เกิดความผูกพัน จะช่วยให้หมดลูกหวัดตัว เข้าสู่อุ้งเชิงกรานได้ดี และมีโอกาสตั้งครรภ์ต่อเนื่องในระยะ 6เดือนแรกหลังคลอดต่ำ เพราะมีการหลั่งฮอโมน โพรแลคตินซึ่งจะช่วยเว้นระยะการตกไข่ให้นานขึ้น สามารถช่วยในการคุมกำเนิด และวางแผนครอบครัวได้ (สุจิตา นาคเจริญ ,2549)

2.2 ผลิตภัณฑ์นมสำหรับเด็กทารกและเด็กเล็ก

นมดัดแปลงสำหรับทารกและนมดัดแปลงสูตรต่อเนื่องสำหรับทารกและเด็กเล็ก หมายถึงอาหารที่ผลิตจากการเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของนมโค มีองค์ประกอบของสารอาหารเหมาะสมและเพียงพอที่จะใช้เลี้ยงทารกและเด็ก (ประกาศกระทรวงสาธารณสุขฉบับที่ 156, 2537)

2.2.1 นมดัดแปลงสำหรับทารก (Infant Formula หรือ Modified milk for infant) หมายความว่า นมดัดแปลงที่มีจุดมุ่งหมายใช้เลี้ยงทารกตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 12 เดือน แทนหรือทดแทนนมแม่ ในกรณีที่ไม่สามารถให้นมแม่ได้ แต่เมื่อทารกอายุมากกว่า 6 เดือนขึ้นไปสามารถเปลี่ยนไปใช้นมที่มีโปรตีนสูงกว่าได้แก่ นมสูตรต่อเนื่องหรือนมครบส่วนได้เนื่องจากไตของเด็กปกติอายุเกิน 6 เดือนสามารถขับของเสียที่เกิดขึ้นจากโปรตีนได้ดีขึ้นแล้ว ในกรณีที่ใช้นมดัดแปลงสำหรับทารกแทนนมแม่ควรให้นมประเภทนี้เป็นอาหารอย่างเดียวแก่ทารกไปจนถึงอายุประมาณ 3 เดือน เมื่อทารกอายุ 3-4 เดือนขึ้นไปควรได้รับอาหารเสริมเช่นเดียวกับทารกที่เลี้ยงด้วยนมแม่เพื่อฝึกการให้เด็กทารกยอมรับอาหารอื่นนอกจากนมตามวัยที่เหมาะสม เด็กจะได้มีนิสัยการกินที่ดีต่อไป

2.2.2 นมคัดแปลงสูตรต่อเนื่องสำหรับทารกและเด็กเล็ก (Follow Up formula) หมายความว่า นมคัดแปลงที่มีจุดมุ่งหมายใช้เลี้ยงทารกที่มีอายุตั้งแต่ 6 เดือน จนถึง 12 เดือน หรือเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 1 ปี ถึง 3 ปี และควรให้ร่วมกับสารอาหารหลัก 3 มื้อที่ครบ 5 หมู่

2.3 ความสำคัญของอาหารเสริมตามวัยสำหรับเด็กทารก และเด็กก่อนวัยเรียน

อาหารเสริมตามวัยสำหรับทารก (อาหารเสริมตามวัย อาหารทารก หรือ Complementary food) หมายถึงอาหารอื่น นอกเหนือจากที่ทารกได้รับจากนมแม่ หรือนมผสม ใช้เสริมคุณค่าและสร้างความคุ้นเคยในการกินอาหารทั่วไปให้แก่ทารกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 12 เดือนหรือเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 1 ปี ถึง 3 ปี (ประกาศกระทรวงสาธารณสุขฉบับที่ 158, 2537) เพื่อให้ทารกได้รับสารอาหารครบถ้วนและเพียงพอสำหรับการเจริญเติบโต ช่วยให้ทารกสามารถปรับตัวจากการกินอาหารเหลว เป็นอาหารกึ่งแข็งกึ่งเหลว และอาหารแบบผู้ใหญ่เพื่อให้มีพัฒนาการในการกินอย่างเหมาะสม(อุมพร สุทัศน์วรุฒิ, สุภาพรตันตราชีวะธร และ สมโชค คุณสนอง,2552) โดยแต่ละวัยอาจมีการแบ่งช่วงอายุ ที่แตกต่างกันได้ในแต่ละศาสตร์ จากรายงานกองโภชนาการ(อ้างถึงใน เบลูจรัตน์ ประพฤติตระกูล, 2554) ระบุช่วงอายุทารก ไว้ที่ แรกเกิด จนถึง 1 ปี หรือ 2 ปี เด็กเล็ก หมายถึงเด็กก่อนวัยเรียน อายุ 1-3 ปี และตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 ในความหมายของเด็ก คือ เด็กที่มีอายุตั้งแต่ 7 ปี จนถึง 16ปี สำหรับการส่งเสริมการให้อาหารเสริมจึงมีความสำคัญ และแตกต่างกันตามพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัย ดังนี้

2.3.1 ความสำคัญของอาหารเสริม

2.3.1.1 การให้สารอาหารเพิ่มเติมจากนมแม่หรือนมผสมในกรณีที่แม่ไม่สามารถให้นมได้อย่างเพียงพอ โดยปกติเด็กวัยแรกเกิด จนถึง 6เดือนแรกสามารถมีอัตราการเจริญเติบโตที่เป็นปกติได้โดยอาศัยสารอาหารจากนมแม่เพียงอย่างเดียวก็เพียงพอ แต่ในกรณีที่แม่ไม่สามารถให้นมลูกได้ หรือการพัฒนาของเด็กมีแนวโน้มลดลง ก็สามารถเพิ่มเติมอาหารตามวัย โดยให้อาหารเสริมก่อนอายุ 6 เดือนได้ แต่ไม่ก่อน 4เดือน เนื่องจากทารกแรกเกิดจะมีอาการ extrusion reflex หรือการห่อปากและใช้ลิ้นดันอาหารอาหารออกมา เมื่อทารกได้รับอาหารกึ่งแข็งกึ่งเหลว แต่อาการ extrusion reflex จะหายไปเมื่อทารกอายุ 4 – 6เดือน ทารกจะสามารถใช้ลิ้นดูดอาหารกลืนลงสู่ลำคอได้ ความพร้อมของระบบการย่อย การทำงานของไต ระบบประสาทและกล้ามเนื้อ ก็จะเริ่มทำงานได้ดียิ่งขึ้น

2.3.1.2 ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อที่ช่วยเกี่ยวกับการเคี้ยวและการกลืน ให้เด็กมีพัฒนาการที่สามารถปรับตัวเข้ากับการรับประทานอาหารกึ่งแข็งกึ่งเหลว(semisolid food)และคุ้นชินกับอาหารได้หลากหลาย

2.3.1.3 เสริมสร้างพฤติกรรมกรากินที่ดี ช่วยลดปัญหา ที่เกิดจากพฤติกรรมกรากิน เช่นการขาดสารอาหาร พลังงาน ฟันผุ หรือปัญหาโรคอ้วนในเด็ก

2.3.2 ชนิดของอาหารตามวัยสำหรับทารก

2.3.2.1 อาหารที่เตรียมเองในครอบครัว ก็มีให้เลือกหลากหลาย แต่ควรเลือกที่มีในท้องถิ่น หรือ อาหารที่ปรุงไว้สำหรับครอบครัว ได้แก่ ไข่ ตับ เนื้อสัตว์ ซึ่งเป็นแหล่งโปรตีนที่สำคัญ อีกทั้งยังประกอบไปด้วยวิตามินและ แร่ธาตุที่มีความจำเป็น นอกจากนี้ควรเสริมด้วย ธัญญาพืชม้วน ถั่ว ผัก และผลไม้เพื่อช่วยส่งเสริมในระบบขับถ่าย

2.3.2.2 อาหารที่จำหน่ายในท้องตลาด มีทั้งประเภทกึ่งสำเร็จรูป หมายถึง ก่อนนำมากินจะต้องผสมน้ำ หรือต้มให้สุกเสียก่อน และประเภทสำเร็จรูปซึ่งพร้อมจะให้ทารกกินได้ทันที ซึ่งมีราคาค่อนข้างแพง ดังนั้นแล้วการเลือกอาหารตามวัยที่จำหน่ายในท้องตลาดเหล่านี้ต้องอ่านฉลากโภชนาการก่อน เพราะแต่ละยี่ห้อมีคุณค่าทางโภชนาการแตกต่างกัน บางชนิดมีสารอาหารครบถ้วน แต่บางชนิดมีข้าวและแป้งเป็นส่วนใหญ่ ต้องเพิ่มสารอาหารโดยการเติมไข่ หรือเนื้อสัตว์ลงไป

2.4 นโยบายและกิจกรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

กระบวนการผลิตน้ำนมของมารดาหลังคลอดลูก เป็นกลไกที่เกิดขึ้นได้เองตามธรรมชาติเมื่อมีการหลั่งฮอร์โมน แต่ก็ยังมีปัจจัยภายนอก และภายในที่ไม่สามารถทำให้แม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ ดังนั้นแล้วWHO และ UNICEF จึงเข้ามาให้ความสำคัญ และส่งเสริม โดยแนะนำว่าทารกทุกคนควรได้รับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน และให้นมแม่ต่อเนื่องร่วมกับการให้อาหารเสริมตามวัยที่เหมาะสมจนถึง 2 ปี หรือนานกว่านั้น(WHO, 2001) และได้ร่วมจัดทำแนวปฏิบัติฉบับใด 10 ขั้นสู่ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (Ten steps to successful breastfeeding)ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1989 โดยมีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

1. มีนโยบายเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นลายลักษณ์อักษรที่สื่อสารให้กับบุคลากรทางการแพทย์ และสาธารณสุขทุกคนเป็นประจำ

2.ฝึกอบรมบุคลากรทางการแพทย์ และสาธารณสุขทุกคนให้มีทักษะที่จะนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติ

3.ชี้แจงให้หญิงตั้งครรภ์ทุกคนทราบถึงประโยชน์ และวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

4.ช่วยแม่ให้ลูกดูดนมแม่ภายในครึ่งชั่วโมงแรกหลังคลอด

5.แสดงให้เห็นวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และวิธีทำให้น้ำนมยังคงมีปริมาณพอเพียง แม้ว่าแม่และ ลูกจะต้องแยกจากกัน

6.อย่าให้อาหารและน้ำ หรือเครื่องดื่มอื่นแก่เด็กแรกคลอดนอกจากนมแม่ เว้นแต่จะมีข้อบ่งชี้ทางการแพทย์

7.ให้แม่ และลูกอยู่ในห้องเดียวกันตลอด 24 ชั่วโมง(Rooming-in)

8.สนับสนุนให้ลูกได้ดูดนมแม่ทุกครั้งที่คุณต้องการ

9.อย่าให้ลูกดูดหัวนมยาง และหัวนมปลอม (หรือหัวนมหลอก)

10.ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และส่งแม่ไปติดต่อกลุ่มดังกล่าวเมื่อออกจากโรงพยาบาล หรือคลินิก

ในประเทศไทยการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีการดำเนินการมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 ปี พ.ศ.2520 – 2524 จนถึงปัจจุบัน แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 โดยมีเป้าหมายให้มีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ซึ่งโครงการสำคัญ ได้แก่ โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว ภายใต้การดูแลของมูลนิธิศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย โดยภารกิจหลัก คือการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยเน้นการดูแล และการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มนมแม่ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในชุมชน เพื่อให้สมาชิกช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกันในการเลี้ยงลูกนาน 6 เดือน และให้นมแม่ต่อเนื่องร่วมกับการให้อาหารเสริมตามวัยที่เหมาะสมจนถึง 2 ปี (สุภานัน ใบบสุวรรณ, 2552)

โดยมูลนิธิศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย ดำเนินกิจกรรมภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านวิชาการ การจัดการความรู้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมและพัฒนาความเข้มแข็งเครือข่าย และการสื่อสารผ่านเว็บไซต์ศูนย์นมแม่ฯ (www.thaibreastfeeding.org) ดังนี้

1.การจัดการความรู้เรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยทบทวนวรรณกรรมจากงานวิจัยต่างๆในด้านคุณประโยชน์ของนมแม่ปัญหาด้านสุขภาพ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม แล้วนำมาจัดทำเป็นหนังสือสำหรับบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข และเผยแพร่ในงานวิจัยกลุ่มแม่ ครอบครัว และสังคมให้กับประชาชน

2.การสนับสนุนสถาบันผลิตแพทย์ในการจัดการเรียนการสอนด้านการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่องจัดประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาวิชาการ

3.บูรณาการ การดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่ายต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก สสส. อาทิ โครงการโภชนาการสมวัย , โครงการ Happy Workplace , โครงการแม่ลูกหุ่นดี ฯลฯ เพื่อเสริมการทำงานส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในสถานประกอบการ ปัจจุบันสามารถผลักดันสถานประกอบการเปิดมมนมแม่ทั่วประเทศสำเร็จแล้วกว่า 944 แห่งทั่วประเทศ

4.พัฒนากลไกการประสานงานระหว่างภาคีเครือข่ายหุ้นส่วนภาครัฐ ภาคธุรกิจ และองค์กรเอกชนให้มีประสิทธิภาพ โดยผลักดันร่วมกับภาคีเครือข่าย กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน หนุนให้ผู้หญิงหลังคลอดมีสิทธิลาคลอดได้ 180 วัน และรณรงค์ส่งเสริมการรับรู้สิทธิพอลาคลอดในกลุ่มข้าราชการชาย ที่สามารถใช้สิทธิลาเพื่อช่วยดูแลรยาที่คลอดบุตรติดต่อกันได้ ครั้งละ 15 วัน

5. การจัดกิจกรรมสนับสนุน “โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว” โดยมีการจัดทำข้อมูลนมแม่ที่ทันสมัยลงในเว็บไซต์ <http://www.saiyairak.com> และคลังข้อมูล ดิจิตอล <http://breastfeedinglib.saiyairak.com/>

6. จัดประชุมวิชาการนานาชาติร่วมกับกรมการแพทย์และภาควิชาชีพทางการแพทย์ เรื่อง “การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในทารกเจ็บป่วย” (International Conference Breastfeeding Sick Babies) ครั้งที่ 2 ปี 2557

7. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “สายใยรักนมแม่คาเฟ่” ร่วมกับโรงพยาบาลภาครัฐและเอกชน ให้กับแม่และครอบครัว (พ่อ ปู่ ย่า ตา ยาย) และบุคลากรทางการแพทย์ เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และเสริมการให้อาหารกับเด็กตามช่วงวัย

8. รวบรวมองค์ความรู้ด้านวิชาการนำมาจัดประเภทข้อมูลข่าวสารเพื่อให้เกิดความสะดวกในการสืบค้นข้อมูลในสื่ออินเทอร์เน็ต www.thaibreastfeeding.org และสื่อโซเชียลเน็ตเวิร์ค www.facebook/Thai bf

9. จัดกิจกรรมชุมชนนมแม่ออนไลน์ปีละ 4 ครั้งเพื่อพัฒนาความรู้และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนนมแม่ออนไลน์ ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อ การเตรียมความพร้อมหญิงตั้งครรภ์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การช่วยเหลือและสนับสนุนแม่ให้สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน และเสริมการให้อาหารกับเด็กตามช่วงวัย

10. จัดระบบเฝ้าระวัง รวบรวมรายงานการละเมิดหลักเกณฑ์ว่าด้วยการตลาดอาหารทารกและเด็กเล็ก

11. กิจกรรมรณรงค์สัปดาห์นมแม่โลก 2014 (World Breastfeeding Week)

2.5 แนวคิดจากการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และอาหารเสริมทดแทนนมแม่

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (พรนภา ตั้งสุขสันต์ และ เอ็มพร รตินทร, 2550; Ahluwalia et al., 2005; Chezem, Friesen, & Boettcher, 2003; Entwistle et al., 2010; Gossler, 2007) ที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ได้แก่ อายุของแม่ ระดับรายได้รวมของครอบครัว การได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากบุคลากรทางการแพทย์ การได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อน และทัศนคติของแม่ที่มีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ส่วนพฤติกรรมการเลี้ยงลูกอาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีการศึกษาบ้างทั้งด้านการรับรู้และทัศนคติ การให้นมแม่แก่ทารก (infant feeding practices) กับนมสำเร็จรูป (baby milk formula) (Shaker, Scott, & Reid, 2004; Williams, Innis, Vogel, & Stephen, 1999; Yee & Chin, 2007) หรือ ทัศนคติความแตกต่างระหว่างตราสินค้าอาหารเด็ก (Pandian & Ramachandran, 2010) แต่ก็ยังไม่พบงานวิจัยที่มีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่

2.5.1 ปัจจัยด้านอายุของแม่ กับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และอาหารเสริมทดแทนนมแม่

ผู้หญิงที่มีอายุน้อยกว่าจะหยุดให้นมเร็วกว่าผู้หญิงที่อายุมากกว่า ถึงแม้ว่าจะมีผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำแต่ยังไม่สามารถลดความไม่เท่าเทียมตรงนี้ได้ (Biro, Yelland, & Brown, 2014) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ahluwalia, Morrow และ Hsia (2005) กล่าวว่า แม่มีแนวโน้มที่จะหยุดเลี้ยงลูกด้วยนมภายในเดือนแรก โดยแสดงเหตุผลประกอบไว้ว่าเพราะมีอาการเจ็บจากการให้นม, ปริมาณน้ำนมไม่เพียงพอ, ความยากลำบากในการให้นม และการคิดว่าทารกจะไม่อ้วน ส่วนงานวิจัยที่ศึกษาทางการรับรู้ในแบรนด์ของอาหารเด็ก ได้แสดงผลจากการศึกษาถึงความแตกต่างทางด้านอายุไว้ว่า การเลือกยี่ห้ออาหารเสริมทดแทนนมแม่นั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยความแตกต่างกันในด้านอายุ (Pandian & Ramachandran, 2010) เช่นเดียวกับงานวิจัยของวิลานี คำแหง และวรพจน์ ศรีวงษ์กุล (2554) พบว่าอายุที่แตกต่างกันนั้นให้ความสำคัญกับปัจจัยในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสำหรับเด็กทารกและเด็กเล็กไม่แตกต่างกัน แต่อายุมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการรู้จักผลิตภัณฑ์ จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ซื้อในแต่ละครั้ง สิ่งที่พิจารณาเป็นอันดับแรกในการซื้อ เหตุที่เลือกซื้อตราดังกล่าว และสถานที่ซื้อ

H1a: ปัจจัยด้านอายุของแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน

H1b: ปัจจัยด้านอายุของแม่ ครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน

2.5.2 ปัจจัยด้านระดับรายได้รวมของครอบครัวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และอาหารเสริมทดแทนนมแม่

ระดับรายได้รวมของครอบครัวเป็นหนึ่งในความเกี่ยวข้องกับระยะเวลาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยแม่ที่อยู่กลุ่มระดับรายได้รวมของครอบครัวต่ำ มีการวางแผนที่จะกลับไปทำงานภายในช่วงเวลาที่ให้นมผ่านไปแล้ว 6 สัปดาห์ ซึ่งต่างจากกลุ่มที่มีระดับรายได้สูง ที่ยังไม่มีแผนการกลับไปสู่ภาวะแรงงาน ส่วนผู้ที่ให้การช่วยเหลือเลี้ยงลูก ได้แก่สามี และญาติที่เป็นผู้หญิง ตลอดช่วงระยะเวลาให้นมบุตร(6 สัปดาห์) จนกระทั่งช่วงกลางๆของระยะเวลาให้นมบุตร ก็จะเป็นญาติผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่ที่เข้ามาให้การช่วยเหลือในการเลี้ยงลูก ซึ่งนั่นมาจากระดับรายได้รวมของครอบครัว ทำให้สามีกลับเข้าสู่ภาวะทำงานมีเวลาในการช่วยเหลือเลี้ยงลูกลดลง แต่ในกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้การช่วยเหลือเลี้ยงลูก มักเป็นสามีตลอดช่วงระยะเวลาตั้งแต่ต้น จนกระทั่งหย่านม (Gossler, 2007) และในงานวิจัยที่ศึกษาถึงสาเหตุของการหยุดเลี้ยงลูกด้วยนม กล่าวถึงปัจจัยด้านระดับรายได้ไว้ว่า แม่ที่มีทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมจำกัดมีแนวโน้มที่จะหยุดเลี้ยงลูกด้วยนมภายในเดือนแรก(Ahluwalia et al., 2005) แต่มีงานวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับรายได้รวมของครอบครัวกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ว่าในครอบครัวที่มีรายได้สูง มีแนวโน้มที่จะหย่านมเร็วแล้วนิยมใช้อาหารเสริมทดแทนนมแม่โดยระบุว่า 32.9 % ได้รับข้อมูลจากการโฆษณา และการส่งเสริมการขาย และพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ระดับรายได้เดียวกัน ก็เลือกซื้อแบรนด์เดียวกัน (Yee & Chin, 2007)

H2a: ปัจจัยด้านระดับรายได้รวมของครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน

H2b: ปัจจัยด้านระดับรายได้รวมของครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน

2.5.3 การได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์กับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และอาหารเสริมทดแทนนมแม่

แม้ว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แต่ปัจจัยอื่นที่เกี่ยวกับการได้รับข้อมูล และคำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จากบุคลากรทางการแพทย์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูก

ด้วยนมแม่ จนถึงอายุ 6 เดือน (จิราพร หอมชะเอม, 2552) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในการสื่อสาร ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยบุคลากรทางการแพทย์ นั้นทำให้แม่เกิดการตระหนัก แล้วก่อให้เกิดพฤติกรรมจากทัศนคติที่ดี นอกจากนี้ การที่แม่ได้รับความรู้ ด้วยการสอนวิธีปฏิบัติตน ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ก็พบว่าทำให้มีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นระยะเวลานานขึ้น (Murray, Ricketts, & Dellaport, 2007) แต่ยังคงขัดแย้งกับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านอายุของแม่ ในช่วงที่ให้นมลูกว่า ถึงแม้จะมีผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ แม่ที่มีอายุน้อยก็ยังมีแนวโน้มที่จะหยุดให้นม เร็วกว่า (Ahluwalia et al., 2005) แต่บางกรณีอย่างงานวิจัยของ Yee และ Chin (2007) ก็พบว่า แม่บางคนเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่เร็ว เพราะได้รับคำแนะนำจาก แพทย์ ซึ่งคำแนะนำ ดังกล่าวอาจเป็นผลวินิจฉัยทางการแพทย์

H3a: ปัจจัยด้านการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วย นมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนจนลูกอายุครบ 6 เดือน

H3b: ปัจจัยด้านการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน

H3c: ปัจจัยด้านการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เสริมทดแทนนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนจนลูกอายุครบ 6 เดือน

H3d: ปัจจัยด้านการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เสริมทดแทนนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูก อายุครบ 6 เดือน

2.5.4 การได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และอาหาร เสริมทดแทนนมแม่

สมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อน ถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีผลต่อระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วย นมแม่ โดยเป็นทั้งผู้ที่ให้การสนับสนุน และเป็นอุปสรรค ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จากผลการวิจัย ของจิราพร หอมชะเอม (2552) แสดงให้เห็นว่าการได้รับการกระตุ้นจากสมาชิกในครอบครัวมี ความสัมพันธ์กับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นาน 6 เดือน อีกทั้งแรงสนับสนุนจากครอบครัวยังมึ ความสัมพันธ์เชิงลบกับความเครียดจากการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และการเกิดภาวะซึมเศร้าหลังคลอด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแรงสนับสนุนจากครอบครัวในระดับที่สูง ก็จะทำให้แม่สามารถเผชิญกับปัญหา และแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม (สุภาพรณ ทัศนาวงศ์, 2550) นอกจากสมาชิกในครอบครัวแล้ว

ความพยายามในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ก็ขึ้นกับบริบทของการทำงานที่เอื้อต่อการเก็บน้ำนมให้ลูก เช่น ลักษณะงาน ความรู้สึกมั่นคงในงาน และความเข้าใจจากเพื่อนร่วมงาน (พรนภา ตั้งสุขสันต์ และเอมพร รตินทร, 2550)

สำหรับอุปสรรคที่เกิดจากสมาชิกในครอบครัวนั้น มักเกิดจากการที่สมาชิกในครอบครัวใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมในการให้อาหารเสริมเพิ่มเมื่อรู้สึกว่าทารกยังไม่อิ่ม หรือมีน้ำหนักตัวยังไม่เป็นที่น่าพอใจ หรือ เมื่อพี่เลี้ยงเด็กรู้สึกว่าจะไม่สามารถเตรียมนมแม่ได้สะดวก ก็จะร้องขอให้แม่เปลี่ยนมาเลี้ยงลูกด้วยนมผสมหรืออาหารเสริมทดแทนนมแม่ (พรนภา ตั้งสุขสันต์ และเอมพร รตินทร, 2550) มี 20.8% รู้จักชื่อของอาหารเสริมทดแทนนมแม่ ได้จากบุคคลใกล้ชิดที่เคยใช้แล้วแนะนำให้ใช้ (Yee & Chin, 2007) นอกจากนี้ยังมีข้อมูลที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 82.90 % บอกว่า ผู้แนะนำที่อยากจะให้เลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมก่อนที่ลูกจะอายุครบ 6 เดือน คือพ่อแม่ปู่ย่าตายาย (วรัญญา กมลครและสันติ กมลคร, 2551) เพราะใช้ประสบการณ์เดิมที่พยายามจะรักษาพัฒนาการเติบโตของลูกให้เป็นไปตามเกณฑ์

H4a: ปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนอกอายุครบ 6 เดือน

H4b: ปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน

H4c: ปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับอาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนอกอายุครบ 6 เดือน

H4d: ปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับอาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน

2.5.5 ทศนคติของแม่กับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และอาหารเสริมทดแทนนมแม่

การที่แม่มองเห็นถึงผลประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมได้โดยตรง จะนำไปสู่ทัศนคติที่ดีต่อการให้นมลูก และมีระยะเวลานานขึ้นในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ซึ่งต่างจากแม่ที่เห็นถึงความยากในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ก็จะสะท้อนทัศนคติการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงช่วงระยะเวลาสั้นๆ (Tarkka et al., 1999 อ้างถึงใน อรทัย บัวคำ, 2549) โดยทัศนคติทางลบนั้นอาจมาจากสาเหตุที่ต่างกัน อันได้แก่ การที่มีน้ำนมไม่เพียงพอทำให้ต้องหย่านม การทำงานนอกบ้าน หรือการเชื่อว่าการผลิตน้ำนมอาหารเสริมทดแทนนมแม่จะสามารถช่วยชดเชยทางด้านโภชนาการให้กับลูกได้ จึงเป็น

สาเหตุทำให้ระยะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ลดลงหรือยุติไปในที่สุด(Cooke et al.,2003; Chatman et al.,2004, Taveras et al.,2004 อ้างถึงใน ורתัย บัวคำ, 2549)

H5a: ปัจจัยด้านทัศนคติของแม่ที่เกี่ยวข้องกับนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน

H5b: ปัจจัยด้านทัศนคติของแม่ที่เกี่ยวข้องกับนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน

H5c: ปัจจัยด้านทัศนคติของแม่ที่เกี่ยวข้องกับอาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน

H5d: ปัจจัยด้านทัศนคติของแม่ที่เกี่ยวข้องกับอาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน

จากการทบทวนวรรณกรรม ที่ผ่านมามีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ (เช่น อายุ อาชีพ และรายได้ของแม่) ปัจจัยการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกในครอบครัว เพื่อน และปัจจัยด้านทัศนคติของแม่ที่มีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนม ซึ่งปัจจัยดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่แตกต่างกันออกไป แต่ก็ไม่มียปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวไปโดยตลอด ถึงแม้ว่าจะมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างกว้างขวาง ก็พบว่าคู่พ่อแม่ยังมีการเลี้ยงลูกด้วย ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมทดแทนนมแม่(early formula feeding) โดยเฉพาะกลุ่มที่มีระดับรายได้เดียวกันก็มีแนวโน้มที่จะเลือกผลิตภัณฑ์อาหารเสริมทดแทนนมแม่ยี่ห้อเดียวกัน (Yee & Chin, 2007) ซึ่งในประเทศไทยส่วนใหญ่งานการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมก็มีอยู่จำนวนไม่น้อย แต่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยข้างต้นที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงด้านเดียว ผู้วิจัยจึงนำปัจจัยดังกล่าวมาศึกษาความสัมพันธ์กับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ ว่ามีความสัมพันธ์กัน หรือไม่อย่างไร งานวิจัยในครั้งนี้ จึงมีทั้งการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยข้างต้นกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำความสัมพันธ์ที่ได้การศึกษาเป็นแนวทางในการส่งเสริม นโยบาย จัดโครงการ หรืออื่นๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และยังเป็นแนวทางให้แก่ธุรกิจผลิตภัณฑ์อาหารเสริมทดแทนนมแม่อย่างเหมาะสม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเหตุและผล (Causal research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัยดังนี้

- 3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 ตัวแปรและกรอบแนวคิด(Conceptual Framework)ที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การทดสอบความเชื่อมั่นของข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการทดสอบ

3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คุณแม่ที่มีเด็กก่อนวัยเรียน (พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545) อยู่ในการเลี้ยงดู และจากงานวิจัยที่ศึกษาในอดีตมักเก็บข้อมูลจนถึงอายุ 6 ปี (นพร อึ้งอาภรณ์, 2556; (Yee & Chim, 2007) ผู้วิจัยจึงเลือกเก็บข้อมูลจากคุณแม่ที่มีลูกอายุตั้งแต่ 6 เดือน -6ปี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในการวิจัย คือ คุณแม่ที่มีเด็กก่อนวัยเรียน (ตั้งแต่ 6 เดือน -6ปี) อยู่ในการเลี้ยงดู ซึ่งไม่ทราบขนาดประชากรที่แท้จริง จึงใช้สูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ (Cochran, 2007) ดังนี้

$$n = \frac{P(1-P)Z^2}{d^2}$$

เมื่อ n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

P คือ สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการสุ่ม (โดยทั่วไปนิยมใช้สัดส่วน 30% หรือ 0.30)

Z คือ ระดับความมั่นใจที่กำหนด หรือระดับนัยสำคัญทางสถิติ เช่น

Z ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 เท่ากับ 1.65 (ความเชื่อมั่น90%) >> Z = 1.65

Z ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เท่ากับ 1.96 (ความเชื่อมั่น 95%) $\gg Z = 1.96$

Z ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 เท่ากับ 2.58 (ความเชื่อมั่น 99%) $\gg Z = 2.58$

d คือ สัดส่วนความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ (จะต้องสอดคล้องกับค่า Z ที่ระดับความเชื่อมั่นนั้นๆ) เช่น

ระดับความเชื่อมั่น 90% สัดส่วนความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.10

ระดับความเชื่อมั่น 95% สัดส่วนความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05

ระดับความเชื่อมั่น 99% สัดส่วนความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.01

โดยในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสัดส่วนของประชากร (P) ไว้ที่ 30 % ระดับความมั่นใจ (Z) และ สัดส่วนความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ (d) อยู่ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % เมื่อแทนค่าแล้วจะได้

$$n = \frac{0.3(1-0.3)1.96^2}{0.05^2}$$

$$n = 322.69$$

เพราะฉะนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำควรมีอย่างน้อย 323 คน โดยศึกษาครั้งนี้จะใช้เทคนิคการ สุ่มตัวอย่างด้วยวิธี Nonprobability method แบบ Judgement Sampling

3.2 ตัวแปรและกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากที่ได้ระบุไว้ในวัตถุประสงค์การวิจัย และการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตามไว้ดังนี้

3.2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

- 3.2.1.1 อายุของแม่
- 3.2.1.2 ระดับรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน
- 3.2.1.3 ปัจจัยการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
- 3.2.1.4 ปัจจัยการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่
- 3.2.1.5 ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
- 3.2.1.6 ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่
- 3.2.1.7 ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
- 3.2.1.8 ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่

3.2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่

- 3.2.2.1 พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนลูกอายุครบ 6 เดือน
- 3.2.2.2 พฤติกรรมการเลี้ยงลูกอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกอายุครบ 6 เดือน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเพื่อศึกษาลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ การได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ การได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อน และ ทัศนคติของแม่ที่มีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสนับสนุน และแนวความคิดที่กีดกันการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และอาหารเสริมทดแทนนมแม่จากปัจจัยด้านต่างๆ แล้วนำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. รวบรวมเนื้อหาสาระต่างๆที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อนำมากำหนดขอบเขตของแบบสอบถาม

3. ออกแบบคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามสำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ส่วนได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ มีทั้งคำถามปลายปิดแบบตรวจสอบรายการ และคำถามปลายเปิดให้กรอกข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง โดยมีคำถามดังต่อไปนี้

1.1 ปัจจุบันท่านมีลูกอายุอยู่ในช่วง 6 เดือน - 6 ปีใช่หรือไม่ (Nominal Scale)

ใช่

ไม่ใช่(จบการสอบถาม ขอขอบคุณ)

1.2 ปัจจุบันท่านมีลูกกี่คน (Ratio Scale)

1.3 ลูก (ตามข้อ 1.1) ที่อายุน้อยที่สุดของท่านมีอายุเท่าไร (Ratio Scale)

1.4 ท่านเลี้ยงลูก (ตามข้อ 1.1) ด้วยนมแม่อย่างไร (Nominal Scale)

1.5 ท่านเลี้ยงลูก(ตามข้อ 1.1) ด้วยนมแม่อย่างเดียวนานเท่าไร (Ratio Scale)

1.6 ท่านเริ่มให้อาหารเสริมทดแทนนมแม่เมื่อลูก(ตามข้อ 1.1) อายุเท่าไร(Ratio Scale)

1.7 อายุของท่าน (Ratio Scale)

1.8 ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน (Nominal Scale)

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษา

ปวช.

ปวส

ปริญญาตรี

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

อื่นๆ.....

1.9 อาชีพของท่าน (Nominal Scale)

พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน ราชการ/รัฐวิสาหกิจ ธุรกิจส่วนตัว

รับจ้างอิสระ

แม่บ้าน

อื่นๆ.....

1.10 รายได้ครอบครัวเฉลี่ย/เดือน(โดยประมาณ) (Ratio Scale)

.....บาท

1.11 ท่านมีปัญหาสุขภาพที่ส่งผลต่อการให้นมลูกหรือไม่(Nominal Scale)

1) ไม่มี

2) มี โปรดระบุ

1.12 บุคคลใดที่สนใจให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้นานครบ 6 เดือน(มากที่สุด) (Nominal Scale)

1) สามี

2) ญาติของสามี

3) ญาติของตนเอง

4) เพื่อน

5) เพื่อนร่วมงาน

6) หัวหน้างาน หรือผู้บังคับบัญชา

7) พี่เลี้ยงเด็ก

8) อื่นๆโปรดระบุ.....

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามด้านปัจจัยการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ มีทั้งหมด 10 ข้อ เป็นคำถามปลายเปิด วิธีการตอบคำถามแบบ Likert Scale โดยใช้มาตรวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval scale) โดยมีคำถามดังต่อไปนี้

2.1 แพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข แนะนำให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6เดือน

2.2 ท่านได้รับความรู้ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6เดือน จากแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

2.3 ความรู้ที่ได้รับจากแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีประโยชน์ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมอย่างเดียวนาน 6เดือน

2.4 ความรู้ที่ได้รับจากแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ทำให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมอย่างเดียวนาน 6เดือน

2.5 แพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีส่วนกระตุ้นทำให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6เดือน

2.6 แพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ได้แนะนำให้ท่านเลี้ยงลูก อาหารเสริมทดแทนนมแม่

2.7 ท่านได้รับความรู้ที่ส่งเสริม ให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่จากแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

2.8 ความรู้ในการเลี้ยงลูก จากแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ทำให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่เร็วขึ้น(ก่อนลูกอายุ 6 เดือน)

2.9 ความรู้ด้านอาหารเสริมทดแทนนมแม่ จากแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีส่วนสนับสนุนให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ เร็วขึ้น(ก่อนลูกอายุ 6 เดือน)

2.10 แพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีส่วนกระตุ้นทำให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ เร็วขึ้น(ก่อนลูกอายุ 6 เดือน)

มีการวัด 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึงเกิดขึ้นจริงมากที่สุด

4 หมายถึงเกิดขึ้นจริงมาก

3 หมายถึงเกิดขึ้นจริงปานกลาง

2 หมายถึงเกิดขึ้นจริงน้อย

1 หมายถึงเกิดขึ้นจริงน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามด้านปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิด (สมาชิกในครอบครัว เพื่อน เพื่อนร่วมงาน นายจ้าง ฯ) มีทั้งหมด 10 ข้อเป็นคำถามปลายปิด วิธีการตอบคำถามแบบ Likert Scale โดยใช้มาตรวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval scale) โดยมีคำถามดังต่อไปนี้

3.1 บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน ได้ให้คำแนะนำท่านในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

3.2 บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน ได้ให้กำลังใจและสนับสนุนท่านในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

3.3 บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน กระตุ้นให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

3.4 บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน ทำให้ท่านรู้สึกสบายใจที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง

3.5 บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน ทำให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้นานขึ้น

3.6 บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน แนะนำให้ใช้ผลิตภัณฑ์ อาหารเสริมทดแทนนมแม่ ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน

3.7 บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน สนับสนุนให้ใช้ อาหารเสริมทดแทนนมแม่ ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน

3.8 บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน กระตุ้นให้ใช้ อาหารเสริมทดแทนนมแม่ ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน

3.9 บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน เคยขอร้อง ให้ท่านเลี้ยงลูก ด้วย อาหารเสริมทดแทนนมแม่เร็วขึ้น

3.10 บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน ทำให้ต้องท่านเลี้ยงลูกด้วย อาหารเสริมทดแทนนมแม่เร็วขึ้น

มีการวัด 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึงเกิดขึ้นจริงมากที่สุด

4 หมายถึงเกิดขึ้นจริงมาก

3 หมายถึงเกิดขึ้นจริงปานกลาง

2 หมายถึงเกิดขึ้นจริงน้อย

1 หมายถึงเกิดขึ้นจริงน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 การสอบถามด้านปัจจัยทัศนคติที่มีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และอาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีจำนวน 12 ข้อ เป็นคำถามปลายปิด วิธีการตอบคำถามแบบ Likert Scale โดยใช้มาตรวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น(Interval scale) โดยมีคำถามดังต่อไปนี้

- 4.1 ขณะที่ท่านให้นมลูก ท่านรู้สึกมีความสุข
 - 4.2 การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ช่วยสร้างสัมพันธที่ีระหว่างลูกกับแม่
 - 4.3 การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีข้อดีมากกว่าอาหารเสริมทดแทนนมแม่
 - 4.4 ถึงแม้จะมีอุปสรรค แต่ท่านก็ยังอยากจะให้นมลูกต่อไป
 - 4.5 การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในที่สาธารณะ ทำให้ท่านรู้สึกภูมิใจ
 - 4.6 การเริ่มต้นเลี้ยงลูกด้วยนมให้คินั้น ควรเริ่มเตรียมตัวตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์
 - 4.7 การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทำให้ท่านรู้สึกไม่เป็นอิสระ
 - 4.8 อาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีสารอาหารดีพอๆกับ นมแม่
 - 4.9 การเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ สามารถทำได้ตั้งแต่แรกเกิด
 - 4.10 อาหารเสริมทดแทนนมแม่ ก็ให้ประโยชน์ได้ดีพอๆกับ นมแม่
 - 4.11 อาหารเสริมทดแทนนมแม่มีข้อดีเหมือนกับนมแม่
 - 4.12 การเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมสำหรับทารก สามารถทดแทนนมแม่ได้
- มีการวัด 5 ระดับ ดังนี้
- 5 หมายถึงเกิดขึ้นจริงมากที่สุด
 - 4 หมายถึงเกิดขึ้นจริงมาก
 - 3 หมายถึงเกิดขึ้นจริงปานกลาง
 - 2 หมายถึงเกิดขึ้นจริงน้อย
 - 1 หมายถึงเกิดขึ้นจริงน้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 การสอบถามด้านพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนครบ 6 เดือน จำนวน 5 ข้อ เป็นคำถามปลายปิด วิธีการตอบคำถามแบบ Likert Scale โดยใช้มาตรวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น(Interval scale) จำนวน 4 ข้อ และแบบNominal Scale 1 ข้อ โดยมีคำถามดังต่อไปนี้

- 5.1 ตลอด 6 เดือนแรกของลูก ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว
- 5.2 แม่จะอยู่นอกบ้าน ท่านก็สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้เพียงอย่างเดียวจนครบ 6 เดือนแรกของลูก
- 5.3 ท่านจัดสรรน้ำนมแม่ไว้เลี้ยงลูกเพียงอย่างเดียวจนถึง 6 เดือน
- 5.4 ตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือน ท่านไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่

5.5 ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวจนครบ 6 เดือน(Nominal Scale)

ใช่ ไม่ใช่

ส่วนที่ 6 การสอบถามด้านพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน จำนวน 5 ข้อ เป็นคำถามปลายปิด วิธีการตอบคำถามแบบ Likert Scale โดยใช้มาตรวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น(Interval scale) จำนวน 4 ข้อ และแบบNominal Scale 1 ข้อ โดยมีคำถามดังต่อไปนี้

6.1 ท่านให้อาหารเสริมทดแทนนมแม่ ก่อนที่ลูกจะครบ 6 เดือน

6.2 ท่านให้อาหารเสริมทดแทนนมแม่ ความถี่กับการให้นมแม่ ก่อนที่ลูกจะครบ 6 เดือน

6.3 ในระยะ 6 เดือนแรก หากท่านอยู่นอกบ้านและลูกหิว ท่านจะให้ลูกทานอาหารเสริมทดแทนนมแม่

6.4 ตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือน ท่านไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมแม่เพียงอย่างเดียว

6.5 ท่านให้อาหารเสริมทดแทนนมแม่ ก่อนที่ลูกจะครบ 6 เดือน(Nominal Scale)

ใช่ ไม่ใช่

4. นำแบบสอบถามที่ได้ทำการสร้างขึ้นนำเสนอต่อ อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

5. แก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและเสนอแนะเพิ่มเติมตามความเหมาะสมอีกครั้ง

6. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเสร็จเรียบร้อยมาหาค่าดัชนีความตรงของเนื้อเรื่อง (content validity index-CVI) โดยผ่านผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน จากผลการหาค่าดัชนีความตรงของเนื้อเรื่อง (content validity index-CVI) โดยผ่านผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน มีค่าเท่ากับ 0.8666 อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม(Grant & Davis, 1997; Polit & Beck, 2008)

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดเป้าหมายไว้อย่างน้อย 323 คน โดยกระจายไปยังสถานที่ต่างๆที่คาดว่าพบกลุ่มตัวอย่าง เช่น โรงพยาบาล โรงเรียน สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ศูนย์บริการชุมชนคนแดง และใช้แบบสอบถามออนไลน์ เพื่อให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่จะเป็นตัวแทนของประชากร โดยกลุ่มตัวอย่างที่แจกแบบสอบถามมีทั้งที่อยู่ใน

กรุงเทพฯ และอยู่ต่างจังหวัด โดยการเก็บข้อมูลกระทำในระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ.2558 – มกราคม พ.ศ.2559

3.5 สถิติที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากทำการรวบรวมและ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแล้วผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปลงรหัส(Coding) และประมวลผลข้อมูล เพื่อคำนวณค่าทางสถิติต่างๆ ที่ต้องใช้ในการวิจัย โดยการใช้คอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูล ในแต่ละส่วนงานวิจัยทั้งข้อมูลเชิงพรรณนา และข้อมูลเชิงอนุมาน ดังต่อไปนี้

3.5.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา(Descriptive Statistic Analysis) ใช้สถิติดังต่อไปนี้

3.5.1.1 ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้อธิบายลักษณะข้อมูลจากแบบสอบถามในส่วนประชากรศาสตร์ ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ

3.5.1.2 ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) อายุ รายได้รวมของครอบครัว และเพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูลตัวแปรอิสระและตัวแปรตามค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้ในการอธิบายลักษณะของข้อมูลตัวแปรตาม

3.5.2. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ใช้สถิติดังต่อไปนี้

3.5.2.1 การวิเคราะห์ปัจจัย Factor Analysis เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบที่แท้จริงของตัวแปร

3.5.2.2 การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการใช้ค่า Cronbach's Alpha

3.5.2.3 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis)

3.5.2.4 การทดสอบสมมติฐานด้วยเทคนิควิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และต่อการเลี้ยงด้วยผลิตภัณฑ์อาหารเสริมทดแทนนมแม่ ของแม่ที่มีบุตรอายุตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 6 ปีอยู่ในความดูแล จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

4.1 ลักษณะประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวแปร (Factor Analysis) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแต่ละปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน และการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกจะอายุครบ 6 เดือน

4.3 ผลการพิสูจน์สมมติฐานผ่านการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม

4.1 ลักษณะประชากรศาสตร์

จากผลการวิจัย พบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง แม่ที่มีบุตรอายุตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 6 ปีอยู่ในความดูแล จำนวน 357 คนส่วนใหญ่เป็นแม่ที่มีอายุ 31-35 ปี (38.2%), จบการศึกษาปริญญาตรี (52.4%), อาชีพพนักงาน/ลูกจ้างเอกชน (45.1%), รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน 10,001-30,000 บาท (23.7%), มีจำนวนลูก 1 คนมากที่สุด (53%), ในด้านปัญหาสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ส่งผลการให้นมลูก ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 95.8 % เป็นผู้ที่ไม่มีปัญหาสุขภาพที่จะส่งผลการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีเพียง 4.2 % เท่านั้นที่มีปัญหาสุขภาพ ที่อาจจะส่งผลการให้นมลูก ซึ่งได้ให้ข้อมูลประกอบเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพไว้ ได้แก่ สรีระของหัวนมไม่เอื้ออำนวยต่อการให้นมลูก, ฮอร์โมนกระดูกเคลื่อน, ต้องอยู่ในช่วงที่รับประทานยา, ภาวะมีน้ำนมน้อย จนกระทั่งไม่มีน้ำนมเลย, มีโรคประจำตัว เช่น เบาหวาน ภูมิแพ้ ไมเกรน ไทรอยด์ ไข้หวัด 2009 และต้องผ่าตัดซีสที่เต้านมดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งตามลักษณะประชากรศาสตร์

ลักษณะ โดยทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ (%)
1 อายุ (ปี)		
<20	4	1.2
21-25	14	4.1
26-30	54	15.7
31-35	131	38.2
36-40	110	32.1
>40	30	8.7
รวม	343	100
2.ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	3	0.8
มัธยมศึกษา	34	9.5
ปวช	12	3.4
ปวส	19	5.3
ปริญญาตรี	187	52.4
ปริญญาโท	97	27.2
ปริญญาเอก	4	1.1
อื่นๆ	1	0.3
รวม	357	100
3.อาชีพ		
พนักงานลูกจ้างเอกชน	161	45.1
ราชการ/รัฐวิสาหกิจ	58	16.2
ธุรกิจส่วนตัว	60	16.8
รับจ้างอิสระ	15	4.2
แม่บ้าน	57	16.0
อื่นๆ	6	1.7
รวม	357	100

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งตามลักษณะประชากรศาสตร์(ต่อ)

ลักษณะโดยทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ (%)
4 รายได้ครอบครัวต่อเดือน (บาท)		
<10,000	19	5.7
10,001-30,000	79	23.7
30,001-50,000	65	19.5
50,001-70,000	27	8.1
70,001-90,000	24	7.2
90,001-120,000	60	18.0
120,001-140,000	5	1.5
140,001-160,000	18	5.4
160,001-180,000	4	1.2
>180,001	33	9.9
รวม	324	100
5. จำนวนลูก (คน)		
1 คน	188	53.0
2 คน	146	41.1
3 คน	18	5.1
4 คน	2	0.6
>4 คน	1	0.3
รวม	355	100
5.ปัญหาสุขภาพที่ส่งผลต่อการให้นมลูก		
ไม่มี	342	95.8
มี	15	4.2
รวม	357	100

รูปแบบการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 45.0 % มีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน รองลงมาเป็นการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนร่วมกับอาหารเสริมทดแทนนมแม่ 43.3 % และน้อยที่สุด คือเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน

ร่วมกับน้ำ 11.6 % ส่วนช่วงอายุที่เริ่มให้อาหารเสริมทดแทนนมแม่ โดยที่ลูกมีอายุน้อยสุดคือ ตั้งแต่แรกเกิด ซึ่งมีทั้งที่เป็นการให้อาหารเสริมทดแทนนมแม่ทั้งหมด และการเสริมอาหารเสริมทดแทนนมแม่ร่วมกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และในช่วงอายุลูกที่มากที่สุด ที่เริ่มให้อาหารเสริมทดแทนนมแม่ คืออายุ 24 เดือนหรือประมาณ 2 ปี แต่โดยส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถาม จะเริ่มเปลี่ยนมาให้อาหารเสริมทดแทนนมแม่มากที่สุด เมื่อลูกมีอายุได้ประมาณ 6 เดือน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รูปแบบการการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ของแม่ที่บุตรอายุตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 6 ปีอยู่ในความดูแล

รูปแบบการการเลี้ยงลูก	จำนวน(คน)	ร้อยละ (%)
เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน	159	45.0
เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนร่วมกับน้ำ	41	11.6
เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนร่วมกับอาหารเสริมทดแทนนมแม่	153	43.3

บุคคลใกล้ชิดที่ กลุ่มตัวอย่างลงความเห็นว่าเป็นผู้มีส่วนในการสนับสนุนให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นานครบ 6 เดือน ซึ่งเรียงตามลำดับจากมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุดคือ สามี ญาติของตนเอง(ของกลุ่มตัวอย่าง) ญาติของสามี บุคคลอื่นๆ เพื่อน เพื่อนร่วมงาน หัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชา และพี่เลี้ยงเด็ก โดยเพื่อน กับเพื่อนร่วมงาน มีจำนวนร้อยละ 7.1 เท่ากัน และผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ตอบในหัวข้อบุคคลอื่นๆ ได้ให้ข้อมูลไว้ว่าผู้ที่สนับสนุนให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่นอกจาก 7 บุคคลข้างต้นแล้วยังประกอบไปด้วย แพทย์ พยาบาล ตนเอง และสื่อสารสนเทศต่างๆ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 บุคคลใกล้ชิดที่สนับสนุนให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้นานครบ 6 เดือน

บุคคลใกล้ชิดที่สนับสนุน	จำนวน(คน)	ร้อยละ (%)
สามี	205	45.4%
ญาติของสามี	39	8.6%
ญาติของตนเอง	101	22.3%
เพื่อน	32	7.1%
เพื่อนร่วมงาน	32	7.1%
หัวหน้างาน หรือผู้บังคับบัญชา	4	0.9%
พี่เลี้ยงเด็ก	3	0.7%
บุคคลอื่นๆ	36	8.0%

4.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวแปร (Factor Analysis) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

4.2.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวแปร (Factor Analysis)

ตัวแปรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ประกอบไป ปัจจัยการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่, ปัจจัยการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่, ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิด (สมาชิกในครอบครัว, เพื่อน, เพื่อนร่วมงาน นายจ้างฯ)ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่, ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิด (สมาชิกในครอบครัว, เพื่อน, เพื่อนร่วมงาน นายจ้างฯ)ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่, ปัจจัยด้านทัศนคติที่มีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และปัจจัยด้านทัศนคติที่มีต่อการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนลูกอายุครบ 6 เดือน และการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกจะอายุครบ 6 เดือน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน และพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกจะอายุครบ 6 เดือน และในการวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวแปร ผู้วิจัยนำตัวแปรที่แยกจากกลุ่มออกไป ทำให้ได้ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบตัวแปรมีดังต่อไปนี้

ปัจจัยการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่(5 คำถาม) ปัจจัยการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่(5 คำถาม) ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่(5 คำถาม) ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่(5 คำถาม) ปัจจัยด้านทัศนคติที่มีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่(5 คำถาม) จากเดิมมี 6 คำถาม โดยนำคำถามข้อที่ 4.6 ที่ถามว่า “การเริ่มต้นเลี้ยงลูกด้วยนมให้ดีขึ้น ควรเริ่มเตรียมตัวตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์” ออก ปัจจัยด้านทัศนคติที่มีต่อการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่(6 คำถาม) พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน(4 คำถาม) และพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกจะอายุครบ 6 เดือน (4 คำถาม) จากนั้นได้ทำการตรวจสอบความเหมาะสมของการวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อหาโครงสร้างที่แท้จริงจากค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) โดยข้อมูลที่มีความเหมาะสมที่จะใช้ Factor analysis จะต้องมียค่า KMO ไม่ต่ำกว่า 0.5 และยิ่งค่า KMO มีค่าเข้าใกล้ 1 มากขึ้น ก็หมายความว่าข้อมูลชุดนั้นมีความเหมาะสมที่จะทำ Factor analysis มากขึ้นเท่านั้น (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2551: 13) จากการตรวจสอบข้อมูล ได้ค่า KMO ของชุดข้อมูล (Data Set) เท่ากับ เท่ากับ 0.873 ในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และเท่ากับ 0.917 ในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบการหาโครงสร้างที่แท้จริงด้วยวิธี Principle Component Analysis เพื่อหาจำนวนองค์ประกอบที่เกิดจากตัวแปรต่างๆ โดยกำหนดค่า Eigen value เท่ากับ 1 ซึ่งเป็นค่าต่ำสุดที่ใช้ในการควบคุมจำนวนขององค์ประกอบ จากนั้นจึงกำหนดให้โปรแกรม SPSS ทำการหมุนแกนด้วยวิธี Varimax เพื่อคำนวณหาค่าน้ำหนักของปัจจัยในแต่ละองค์ประกอบ ผลลัพธ์ที่ได้เป็นค่า Communalities ซึ่งเป็นค่าความแปรปรวนที่เกิดจากองค์ประกอบรวม และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) และค่า Barlett's Test Sphericity ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนลูกอายุครบ 6 เดือนและ ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกจะครบ 6 เดือน มีค่า Significant เท่ากับ 0.000 ทุกตัว ซึ่งต่ำกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังตารางที่ 4 และ 5

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยที่มีกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ปัจจัย	จำนวนตัวแปร			
	1	2	3	4
3.2บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน ได้ให้กำลังใจและสนับสนุนท่านในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.918	.130	.039	.152
3.3บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อนกระตุ้นให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.893	.210	.056	.182
3.4บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน ทำให้ท่านรู้สึกสบายใจที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง	.866	.129	.211	.171
3.5บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน ทำให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้นานขึ้น	.836	.187	.217	.126
3.1บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน ได้ให้คำแนะนำท่านในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.830	.127	-.089	.064
2.3ความรู้ที่ได้รับจากแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีประโยชน์ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมอย่างเดียวนาน 6เดือน	.149	.916	-.027	.140
2.2ท่านได้รับความรู้ การเลี้ยงลูกด้วยนมอย่างเดียวนาน 6เดือน จากแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข	.176	.897	-.036	.127
2.1แพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข แนะนำให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมอย่างเดียวนาน 6เดือน	.180	.844	-.009	.127
2.4ความรู้ที่ได้รับจากแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ทำให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมอย่างเดียวนาน 6เดือน	.149	.841	.194	.106
2.5แพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีส่วนกระตุ้นทำให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมอย่างเดียวนาน 6เดือน	.090	.817	.128	.050
5.2แม้จะอยู่นอกบ้าน ท่านก็สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้เพียงอย่างเดียวจนครบ 6 เดือนแรกของลูก	.118	.047	.924	.170
5.1ตลอด 6 เดือนแรกของลูก ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว	.124	.062	.917	.164
5.3ท่านจัดสรรน้ำนมแม่ไว้เลี้ยงลูกเพียงอย่างเดียวจนถึง 6 เดือน	.090	.067	.913	.171
5.4ตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือน ท่านไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่	-.001	.040	.812	.074
4.2การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ช่วยสร้างสัมพันธที่ดีระหว่างลูกกับแม่	.122	.118	.060	.891
4.1ขณะที่ท่านให้นมลูก ท่านรู้สึกมีความสุข	.139	.136	.041	.872
4.3การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีข้อดีมากกว่าอาหารเสริมทดแทนนมแม่	.080	.118	.094	.832
4.4ถึงแม้จะมีอุปสรรค แต่ท่านก็ยังอยากจะให้ให้นมลูกต่อไป	.123	-.009	.261	.778
4.5การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในที่สาธารณะ ทำให้ท่านรู้สึกภูมิใจ	.157	.149	.176	.535

KMO (Kaiser-Mayer-Olkin) เท่ากับ 0.873, Barlett's Test Sphericity Significant เท่ากับ 0.000

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยที่มีกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่

ปัจจัย	จำนวนตัวแปร			
	1	2	3	4
4.10อาหารเสริมทดแทนนมแม่ ก็ให้ประโยชน์ได้ดีพอๆกับ นมแม่	.868	.186	.195	.250
4.11อาหารเสริมทดแทนนมแม่มีข้อดีเหมือนกับนมแม่	.854	.197	.225	.255
4.12การเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมสำหรับทารก สามารถทดแทนนมแม่ได้	.835	.138	.213	.245
4.9การเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ สามารถทำได้ตั้งแต่แรกเกิด	.794	.138	.188	.215
4.8อาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีสารอาหารดีพอๆกับ นมแม่	.748	.256	.165	.191
4.7การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทำให้ท่านรู้สึกไม่เป็นอิสระ	.554	.166	.037	.013
3.7 บุคคลในครอบครัวญาติพี่น้อง หรือเพื่อน สนับสนุนให้ใช้อาหารเสริมทดแทนนมแม่ ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน	.203	.878	.244	.189
3.8 บุคคลในครอบครัวญาติพี่น้อง หรือเพื่อนกระตุ้นให้ใช้อาหารเสริมทดแทนนมแม่ ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน	.215	.867	.267	.173
3.6 บุคคลในครอบครัวญาติพี่น้อง หรือเพื่อน แนะนำให้ใช้ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมทดแทนนมแม่ ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน	.184	.841	.254	.189
3.9บุคคลในครอบครัวญาติพี่น้อง หรือเพื่อนเคยขอร้อง ให้ท่านเลี้ยงลูก ด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่เร็วขึ้น	.251	.835	.265	.108
3.10บุคคลในครอบครัวญาติพี่น้อง หรือเพื่อน ทำให้ต้องท่านเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่เร็วขึ้น	.265	.787	.257	.198
2.9 ความรู้ด้านอาหารเสริมทดแทนนมแม่ จากแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีส่วนสนับสนุนให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ เร็วขึ้น(ก่อนลูกอายุ 6 เดือน)	.231	.182	.877	.162
2.8 ความรู้ในการเลี้ยงลูก จากแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ทำให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่เร็วขึ้น(ก่อนลูกอายุ 6 เดือน)	.188	.216	.872	.191
2.10แพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีส่วนกระตุ้นทำให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ เร็วขึ้น(ก่อนลูกอายุ 6 เดือน)	.219	.231	.862	.130
2.7 ท่านได้รับความรู้ที่ส่งเสริม ให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่จากแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข	.129	.245	.758	.034
2.6 แพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้แนะนำให้ท่านเลี้ยงลูก อาหารเสริมทดแทนนมแม่	.108	.248	.724	.002
6.2ท่านให้อาหารเสริมทดแทนนมแม่ ควบคู่กับการให้นมแม่ ก่อนที่ลูกจะครบ 6 เดือน	.198	.157	.123	.912
6.1ท่านให้อาหารเสริมทดแทนนมแม่ ก่อนที่ลูกจะครบ 6 เดือน	.226	.159	.122	.908
6.3ในระยะ 6 เดือนแรก หากท่านอยู่นอกบ้านและลูกหิว ท่านจะให้ลูกทานอาหารเสริมทดแทนนมแม่	.276	.158	.135	.874
6.4ตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือน ท่านไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมแม่เพียงอย่างเดียว	.182	.207	.050	.864

KMO (Kaiser-Mayer-Olkin) เท่ากับ 0.917 Barlett's Test Sphericity Significant เท่ากับ 0.000

4.2.2 การทดสอบความเชื่อมั่นของข้อมูล (Reliability)

ผู้วิจัยมีการปรับและตัดชุดคำถามใหม่ และนำชุดคำถามที่บรรจุในแต่ละองค์ประกอบ ไปทดสอบความเชื่อมั่นของข้อมูล เพื่อให้สามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ในการวิเคราะห์และนำไปอธิบายหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามได้อย่างมีความน่าเชื่อถือ ดังตารางที่ 6 ให้ผลว่าทุกปัจจัยมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ที่ดี เพราะค่า Cronbach's Alpha มีค่ามากกว่า 0.7 ตามทฤษฎี

ตารางที่ 6 แสดงค่าความเชื่อมั่นของแต่ละตัวแปร

ตัวแปร	Cronbach's Alpha
ปัจจัยการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	0.930
ปัจจัยการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่	0.920
ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	0.938
ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่	0.958
ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	0.836
ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่	0.913
พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	0.930
พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่	0.956

4.3 การพิสูจน์สมมุติฐานผ่านการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม

ตัวแปรที่ระดับความเชื่อมั่นเป็นไปตามเกณฑ์ จะถูกนำมาหาความสัมพันธ์โดยวิธีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient)

แสดงความสัมพันธ์ดังตารางที่ 7

4.3.1 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis)

ตารางที่ 7 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นทั้ง 8 ปัจจัยกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนครบ 6 เดือน

ตัวแปร	Mean	SD.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1 อายุของแม่	34.39	4.926	1									
2 รายได้รวมของครอบครัว	85,790.06	96,610.44	.197**	1								
3 ปัจจัยการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	19.41	4.249	-.013	-.119*	1							
4 ปัจจัยการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่	13.02	5.186	-.026	-.064	.049	1						
5 ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	20.06	4.175	-.133*	-.059	.357**	.024	1					
6 ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่	11.65	5.191	-.001	-.004	.019	.556**	-.186**	1				
7 ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	22.80	2.609	.066	.062	.278**	-.093	.336**	-.117*	1			
8 ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่	13.01	5.773	.003	-.129*	-.043	.458**	-.043	.516**	-.245**	1		
9 พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	15.06	4.789	-.059	.089	.148**	-.175**	.212**	-.256**	.330**	-.288**	1	
10 พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่	9.03	5.003	.036	-.134*	-.064	.309**	-.139**	.429**	-.242**	.501**	-.739**	1

** ระบุด้วยนัยสำคัญ < 0.01 level (2-tailed). * ระบุด้วยนัยสำคัญ < 0.05 level (2-tailed).

จากตารางที่ 7 พบว่า ปัจจัยด้านอายุของแม่ และระดับรายได้รวมของครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนครบ 6 เดือนแรกของลูก ส่วนปัจจัยอื่นๆที่เหลือ ได้แก่ ปัจจัยทางด้านการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ นั้นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนครบ 6 เดือน ในเชิงบวก สำหรับปัจจัยการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ และปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่นั้นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนครบ 6 เดือน ในเชิงลบ

ในด้านความสัมพันธ์กับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนครบ 6 เดือน พบว่าปัจจัยด้านอายุของแม่ และการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นั้น ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนครบ 6 เดือนแรกของลูก ส่วนปัจจัยอื่นๆที่เหลือ ได้แก่ ระดับรายได้รวมของครอบครัว ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ปัจจัยทางด้านการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ นั้นมีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนครบ 6 เดือนแรกของลูก สำหรับปัจจัยการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ และปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่นั้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนครบ 6 เดือน

4.3.2 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนครบ 6 เดือน และ พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ $p < 0.05$ โดยได้ทดสอบกลุ่มตัวแปรต้นและตัวแปรตาม มีรายละเอียดดังนี้

4.3.2.1. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนครบ 6 เดือน ตัวแปรต้นที่ใช้ในการทดสอบ ประกอบด้วยปัจจัยทางด้านอายุของแม่, รายได้รวมของครอบครัว การได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่, การได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่, ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่, ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่, ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่

จากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter ให้ผลว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนลูกอายุครบ 6 เดือน คือปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($\beta = 0.229, p < 0.05$) ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ ($\beta = -0.149, p < 0.05$) และปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ ($\beta = -0.135, p < 0.05$) ส่วนปัจจัยทางด้านอายุของแม่, รายได้รวมของครอบครัว, การได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่, การได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ และการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนลูกอายุครบ 6 เดือน โดยตัวแปรต้นทั้งหมดสามารถอธิบายหรือทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนครบ 6 เดือนของกลุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 19.4 ($R^2 = 0.194, p < 0.05$) ซึ่งผลการทดสอบเป็นไปตามตารางที่ ตารางที่ 8 ที่แสดงผลการวิเคราะห์ Multiple Regression Analysis ในการทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวนลูกอายุครบ 6 เดือน

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ Multiple Regression Analysis ในการทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน

ตัวแปร	Standardized Coefficients Beta
1 ปัจจัยด้านอายุของแม่	-0.064
2 ปัจจัยด้านรายได้รวมของครอบครัว	0.059
3 ปัจจัยการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	0.064
4 ปัจจัยการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่	-0.030
5 ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	0.086
6 ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่	-0.149*
7 ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	0.229*
8 ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่	-0.135*
	df 320
	R ² 0.194
	F 9.390

* ระดับนัยสำคัญ < 0.05

4.3.2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน

ตัวแปรต้นที่ใช้ในการทดสอบ ประกอบด้วยปัจจัยทางด้านอายุของแม่, รายได้รวมของครอบครัว การได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่, การได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่, ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่, ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่, ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่

จากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter ให้ผลว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกอายุครบ 6 เดือน คือปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ ($\beta = 0.328, p < 0.05$) ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ ($\beta = 0.229, p < 0.05$) และปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($\beta = -0.108, p < 0.05$) ส่วนปัจจัยทางด้านอายุของแม่, รายได้รวมของครอบครัว, การได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่, การได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ และการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกอายุครบ 6 เดือน โดยตัวแปรต้นที่แสดงความสัมพันธ์สามารถอธิบายหรือทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกอายุครบ 6 เดือนของกลุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 30.9 ($R^2 = 0.309, p < 0.05$) ซึ่งผลการทดสอบเป็นไปตามตารางที่ 9 ที่แสดงผลการวิเคราะห์ Multiple Regression Analysis ในการทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ Multiple Regression Analysis ในการทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน

ตัวแปร	Standardized Coefficients Beta
1 ปัจจัยด้านอายุของแม่	0.058
2 รายได้รวมของครอบครัว	-0.094
3 ปัจจัยการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	-0.030
4 ปัจจัยการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่	0.016
5 ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	-0.044
6 ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่	0.229*
7 ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	-0.108*
8 ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่	0.328*
	df 321
	R ² 0.309
	F 17.430

* ระดับนัยสำคัญ < 0.05

ตารางที่ 10 สรุปผลการทดสอบสมมุติฐานที่มีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และอาหารเสริมทดแทนนมแม่

	สมมุติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบ
H1,H2	ลักษณะประชากรศาสตร์	
H1a	ปัจจัยด้านอายุของแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน	ไม่สนับสนุน
H1b	ปัจจัยด้านอายุของแม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน	ไม่สนับสนุน
H2a	ปัจจัยด้านระดับรายได้รวมของครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน	ไม่สนับสนุน
H2b	ปัจจัยด้านระดับรายได้รวมของครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน	ไม่สนับสนุน
H3	การได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากบุคลากรทางการแพทย์	
H3a	ปัจจัยด้านการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน	ไม่สนับสนุน
H3b	ปัจจัยด้านการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน	ไม่สนับสนุน
H3c	ปัจจัยด้านการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับอาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน	ไม่สนับสนุน
H3d	ปัจจัยด้านการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับอาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน	ไม่สนับสนุน

ตารางที่ 10 สรุปผลการทดสอบสมมุติฐานที่มีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และอาหารเสริมทดแทนนมแม่(ต่อ)

	สมมุติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบ
H4	การได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิด	
H4a	ปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนลูกอายุครบ 6 เดือน	ไม่สนับสนุน
H4b	ปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน	ไม่สนับสนุน
H4c	ปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับอาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนลูกอายุครบ 6 เดือน	สนับสนุน
H4d	ปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับอาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน	สนับสนุน
H5	ทัศนคติของแม่	
H5a	ปัจจัยด้านทัศนคติของแม่ที่เกี่ยวข้องกับนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนลูกอายุครบ 6 เดือน	สนับสนุน
H5b	ปัจจัยด้านทัศนคติของแม่ที่เกี่ยวข้องกับนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน	สนับสนุน
H5c	ปัจจัยด้านทัศนคติของแม่ที่เกี่ยวข้องกับอาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนลูกอายุครบ 6 เดือน	สนับสนุน
H5d	ปัจจัยด้านทัศนคติของแม่ที่เกี่ยวข้องกับอาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน	สนับสนุน

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมทดแทนน้ำแม่ ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่ที่มีบุตรอายุตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 6 ปีอยู่ในความดูแล เป็นวิจัยเชิงเหตุและผล(Causal Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหตุและผล จากผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนลูกอายุครบ 6 เดือน และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยผลิตภัณฑ์อาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกจะอายุครบ 6 เดือน

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเป็น แม่ที่มีบุตรอายุตั้งแต่ 6 เดือนจนถึง 6 ปีอยู่ในความดูแล จำนวน 357 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Judgment Sampling และกำหนดขนาดตัวอย่างจาก Cochran (2007) ในกรณีที่ไม่ทราบขนาดจำนวนประชากรที่แท้จริง โดยเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 6 ส่วน ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้ประเมินผลการศึกษา ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการตรวจสอบหาความตรงของเนื้อเรื่อง (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน แล้วจึงเริ่มแจกกลุ่มเป้าหมาย ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2558 – มกราคม 2559

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัย เรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยต่อเนื่องนานจนถึงอายุ 6 เดือน และพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกอายุครบ 6 เดือน ของแม่ที่ลูกอายุตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 6 ปีตามวัตถุประสงค์ดังนี้

5.1.1 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนลูกอายุครบ 6 เดือน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวจนลูกอายุ 6 เดือน ของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งได้เป็น 2 ทางคือ

5.1.1.1 ปัจจัยที่สนับสนุนในเชิงบวก คือ ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ นั้นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนครบ 6 เดือนในเชิงบวก

5.1.1.2 ปัจจัยที่สนับสนุนในเชิงลบ คือ ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ และปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ นั้นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนครบ 6 เดือน ในเชิงลบ

โดยปัจจัยทั้งสาม คือ ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่, ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ สามารถนำมาทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนครบ 6 เดือน และอธิบายความสัมพันธ์ได้ร้อยละ 19.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.1.2 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยผลิตภัณฑ์อาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกจะอายุครบ 6 เดือน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกจะอายุครบ 6 เดือนของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งได้เป็น 2 ทางคือ

5.1.2.1 ปัจจัยที่สนับสนุนในเชิงบวก คือ ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่, และปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ นั้นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนครบ 6 เดือน ในเชิงบวก

5.1.2.2 ปัจจัยที่สนับสนุนในเชิงลบ คือ ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ นั้นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนครบ 6 เดือนแรกของลูก ในเชิงลบ

และปัจจัยทั้งสาม คือ ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่, ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ สามารถนำมาใช้ทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกจะอายุครบ 6 เดือน และสามารถอธิบายกลุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 30.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.2 อภิปราย

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน และพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกอายุครบ 6 เดือน ในกลุ่มตัวอย่างแม่ที่มีบุตรอยู่ในความดูแลอายุ ตั้งแต่ 6 เดือน แต่ไม่เกิน 6 ปี โดยมีข้อค้นพบไว้ดังนี้

5.2.1 ปัจจัยทางด้านอายุของแม่นั้น ไม่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน หรือ พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกอายุครบ 6 เดือน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Biro et al. (2014) และ Ahluwalia et al. (2005) ที่ให้ผลไว้ว่า แม่ที่มีอายุน้อยมีแนวโน้มที่จะหยุดให้นมแม่เร็ว กว่าแม่ที่มีอายุมากกว่า

5.2.2 ปัจจัยทางด้านรายได้รวมของครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกอายุครบ 6 เดือน และพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ahluwalia et al. (2005) ที่ให้ผลว่าแม่ที่มีทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่น้อย มีแนวโน้มที่จะหยุดเลี้ยงลูกด้วยน้ำนม และไม่สามารถนำมาใช้ทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยทั้ง 2 แบบได้ แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Entwistle et al. (2010) ที่ให้ผลว่าแม่ที่มีรายได้มีความรู้ว่ามีประโยชน์กับทารก แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะผลักดันให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะเวลาที่ยาวนานขึ้น

5.2.3 ปัจจัยทางการได้รับการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน และพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกอายุครบ 6 เดือน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราพร หอมชะเอม. (2552) และ Murray et al. (2007) ซึ่งกล่าวไว้ว่าการให้ความรู้ ความเข้าใจและสอนวิธีปฏิบัติตนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากบุคลากรทางการแพทย์ ทำให้มีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่นานขึ้น เพราะแม่เกิดความตระหนักและทัศนคติที่ดี และปัจจัยทางการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นี้ ไม่สามารถใช้อธิบายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือนได้

5.2.4 ปัจจัยทางการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกอายุครบ 6 เดือน และพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yee และ Chin (2007) ที่พบว่าแม่ที่เลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่เนื่องมาจากการได้รับคำแนะนำจากแพทย์ และปัจจัยทางการได้รับ

ความรู้จากบุคคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ ไม่สามารถนำมาใช้ทำนายการเกิดพฤติกรรมการเลี้ยงลูกทั้ง 2 แบบ

การที่ปัจจัยด้านบุคคลากรทางการแพทย์ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทั้งการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และอาหารเสริมฯ เหมือนในงานวิจัยที่ผ่านมา อาจเป็นเพราะว่าเทคโนโลยีสารสนเทศ และการค้นหาข้อมูลมีความสะดวกมากขึ้น การเข้าถึงข้อมูลเป็นเรื่องที่ง่ายขึ้น แม่หลายท่านก็สามารถศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกได้เองตามความสนใจ ผ่านทางช่องทางต่างๆ จึงเป็นผลให้ปัจจัยด้านบุคคลากรทางการแพทย์ไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมเหมือนอย่างในอดีตที่ผ่านมา

5.2.5 ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนลูกอายุครบ 6 เดือน และพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกอายุครบ 6 เดือน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราพร หอมชะเอม (2552) ที่ว่าการได้รับการกระตุ้นจากสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ นาน 6 เดือน รวมถึงความเข้าใจจากเพื่อนร่วมงาน (พรนภา ตั้งสุขสันต์ และเอมพร รตินธร, 2550) และถึงแม้ว่าผลจากการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลใกล้ชิดอันดับต้นๆ ที่ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่คือ สามี รองลงมาจะเป็นญาติของกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีรวมกันแล้วไม่น้อยกว่า 50% ก็ยังไม่แสดงถึงความสัมพันธ์ ที่จะสามารถทำนายผลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกทั้ง 2 แบบ ได้

5.2.6 ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกอายุครบ 6 เดือน แต่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนลูกอายุครบ 6 เดือน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แรงสนับสนุนเป็นไปในทิศทางใด พฤติกรรมในการเลี้ยงก็จะคล้อยตาม ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย Yee and Chin (2007) ที่พบว่าคู่พ่อแม่เลือกผลิตภัณฑ์อาหารเสริมทดแทนนมแม่ โดยได้รับคำแนะนำมาจากบุคคลใกล้ชิดที่เคยใช้สินค้านั้นมาก่อน จากผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Hinkle, Wiersma, & Jurs, 2003) ในแต่ละคู่ พบว่าปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกอายุครบ 6 เดือน เป็น 0.429 มีค่าสูงมากกว่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกทั้ง 2 แบบ นั่นจึงเป็นเหตุผลได้ว่า ถ้าบุคคลใกล้ชิดให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ กลุ่มตัวอย่างก็มีแนวโน้มมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ สูงกว่าพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว ถึงแม้จะมีบุคคล

ใกล้ชิดแนะนำให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน ประกอบกับ ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่สามารถใช้ทำนายพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นานจนครบ 6 เดือน และพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกอายุครบ 6 เดือน

5.2.7 ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน แต่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกอายุครบ 6 เดือน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tarkka et al.,(1999) อ้างถึงใน อรรถัย บัวคำ (2549) ที่กล่าวถึงว่า การที่แม่มองเห็นถึงผลประโยชน์จากการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยตรง จะนำไปสู่ทัศนคติดีต่อการให้นมลูก และมีระยะเวลาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นานขึ้น ซึ่งปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ดังกล่าวสามารถนำมาใช้ทำนายพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมจนครบ 6 เดือน และพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกอายุครบ 6 เดือน

5.2.8 ปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ นั้นมีความสัมพันธ์เชิงบวก กับพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกอายุครบ 6 เดือน และมีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน แต่จากการแบ่งเกณฑ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Hinkle et al., 2003) ให้ผลว่าปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ ที่ 0.501 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่าความสัมพันธ์อื่นๆ แสดงให้เห็นแนวโน้มว่าถ้ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติดีต่ออาหารเสริมทดแทนนมแม่แล้ว ก็จะเกิดพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ สูงกว่าการเกิดพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวจนครบ 6 เดือน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cooke et al.,(2003); Chatman et al.,(2004), Taveras et al.,(20040) อ้างถึงใน อรรถัย บัวคำ, (2549) ที่ให้ผลไว้ว่าการเชื่อว่าผลิตภัณฑ์อาหารเสริมทดแทนนมแม่จะสามารถช่วยชดเชยทางด้านโภชนาการให้กับลูกได้ เป็นสาเหตุทำให้ระยะในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ลดลงหรือยุติไป และปัจจัยด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่สามารถนำมาใช้ทำนายพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนครบ 6 เดือน และพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกอายุครบ 6 เดือน

จากการศึกษาถึงตัวแปรร่วมที่ใช้ทำนายพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ครบ 6 เดือน พบว่าปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่, ปัจจัยทางด้านทัศนคติการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และปัจจัยทางด้านทัศนคติการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ สามารถใช้อธิบาย พฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ครบ 6 เดือน ได้

ร้อยละ 19.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยทั้ง 3 ดังกล่าวสามารถทำนาย พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ก่อนครบ 6 เดือน ได้ร้อยละ 30.9 อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมการเลี้ยง ลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวจนลูกอายุครบ 6 เดือน และพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริม ทดแทนนมแม่ก่อนที่ลูกอายุครบ 6 เดือน ของแม่ที่มีลูกอายุระหว่าง 6 เดือน ถึง 6 ปี อยู่ในความดูแล ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะต่อองค์กรและหน่วยงานสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

จากผลการศึกษาพบว่า รูปแบบในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวจนครบ 6 เดือนคิดเป็น 45% รองลงมาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนร่วมกับอาหารเสริมทดแทนนมแม่ 43.3% ประกอบกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และ สามารถทำนาย พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ คือ ปัจจัยทัศนคติของแม่ทางการเลี้ยงลูกด้วย นมแม่ที่มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก และปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดทางด้าน อาหารเสริมทดแทนนมแม่ กับปัจจัยทัศนคติของแม่ทางการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนม แม่มีความสัมพันธ์กันในเชิงลบ แต่ทัศนคติของแม่ทางการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (AB) เป็นปัจจัย สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ส่งผลแรงกว่า ผลคัดค้านจากปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจาก บุคคลใกล้ชิดทางด้านอาหารเสริมทดแทนนมแม่ (FF) และปัจจัยทัศนคติของแม่ทางการเลี้ยงลูก ด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ (AF) เมื่อเทียบด้วยค่า β ($\beta_{AB} > \beta_{AF} > \beta_{FF}$) ดังนั้นแล้วองค์กรและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องผลักดันให้แม่มีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างเช่นการ ให้อบรมคุณประโยชน์เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีโครงการ หรือดำเนินโครงการเกี่ยวกับการ ส่งเสริมให้แม่เลี้ยงลูกด้วยนมอย่างต่อเนื่อง อาทิเช่น การจัดกิจกรรมให้ความรู้ในวิธีการรักษา ปริมาณน้ำนมให้เพียงพอกับความต้องการของลูกตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ รับประทานปัญหาและให้ คำอธิบายเกี่ยวกับการเลี้ยงลูก เมื่อแม่ต้องประสบปัญหาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ตลอดจนเตรียม ความพร้อมให้แม่สามารถวางแผนวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อย่างต่อเนื่อง เพราะความรู้หรือการ เข้าใจเป็นส่วนประกอบขั้นพื้นฐานของทัศนคติ ซึ่งสัมพันธ์กับความรู้สึกรักของบุคคล (Zimbardo & Ebbesen, 1970 อ้างถึงใน อารีรัตน์ หมั่นหาทรัพย์, 2554) และยังเชื่อมโยงไปถึงพฤติกรรมที่จะ

กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมาตามประสบการณ์ของบุคคลนั้น(ศักดิ์ สุนทรเสณี, 2531) การทำให้แม่มีพื้นฐานทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทำให้ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้นานอย่างน้อย 6 เดือน มีเพิ่มมากขึ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอาหารเสริมทดแทนนมแม่

จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ และปัจจัยด้านทัศนคติของแม่ทางด้านการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมฯ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมฯ ในเชิงบวก แต่ปัจจัยด้านทัศนคติของแม่ทางด้านการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ กับพฤติกรรมดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการหันไปเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ เป็นไปได้ง่ายกว่าการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพราะมีปัจจัยเชิงบวกถึงสองปัจจัยที่สนับสนุนพฤติกรรมเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ ดังนั้นแล้วถ้าธุรกิจผลิตภัณฑ์อาหารเสริมฯจะผลักดันสินค้าให้เป็นที่ต้องการก็สามารถทำได้โดยการสร้างทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับสินค้าต่อแม่กลุ่มเป้าหมาย และบุคคลใกล้ชิดกับแม่กลุ่มเป้าหมาย ก็จะทำให้แม่มีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่มากขึ้น แต่ทั้งนี้ในปัจจุบัน ภาครัฐเพิ่มความเข้มงวดในการทำตลาดเกี่ยวกับอาหารทารก เพราะต้องการที่จะผลักดันให้แม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่มากขึ้นตามคำแนะนำจาก WHO แต่ถึงอย่างไรผลจากงานวิจัยก็ยังพบว่ายังมีคุณแม่ที่มีปัญหาสุขภาพจนกระทั่งไม่สามารถให้นมลูกได้มีอยู่ 4.2% ก็จำเป็นต้องพึ่งพาอาหารเสริมทดแทนนมแม่เหล่านี้ ดังนั้นธุรกิจอาหารเสริมทดแทนนมแม่ ยังไม่ควรละทิ้งตลาดส่วนนี้ไปทั้งหมด เน้นการพัฒนาสูตรอาหารที่เหมาะสมกับตลาดเฉพาะกลุ่มที่มีความจำเป็นสูง โฆษณาโดยอ้างอิงจากผลการวิจัยปัญหาสุขภาพของคุณแม่ที่อยู่ในช่วงให้นมลูกอย่างเหมาะสม และควรพัฒนาตลาด สร้างกลุ่มเป้าหมายใหม่จากทารก หรือเด็กเล็กเป็นแม่ที่กำลังตั้งครรภ์ หรือแม่หลังคลอดที่อาจจะมีปัญหาน้ำนมน้อย และมีความต้องการสารอาหารที่ไปช่วยกระตุ้นให้น้ำนมไหลได้ดีและมีปริมาณมากเพียงกับความต้องการของทารก จึงนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อแม่ในขณะที่ต้องให้นมลูก ทดแทนการโฆษณาที่ขัดแย้งกับงานส่งเสริมของภาครัฐ

5.4 ข้อจำกัดในงานวิจัย

5.4.1 วิธีการที่ใช้ในการสุ่มตัวอย่างเป็นแบบ Judgement Sampling โดยพิจารณาจากอายุของเด็กที่อยู่ในความดูแลของแม่เป็นเกณฑ์อันดับแรกในการตัดสินใจเลือกกลุ่มตัวอย่าง ให้เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

5.4.2 เนื่องจากตัวแปรทางด้านรายได้เป็นตัวแปรอิสระ จึงมิได้คำนึงถึงจำนวนตัวอย่างในแต่ละช่วงชั้นของรายได้รวมของครอบครัว นั้นส่งผลต่อการวิจัยหรือไม่

5.4.3 งานวิจัยนี้ไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ของประเทศไทย จึงไม่อาจทราบได้ว่าความแตกต่างนั้นส่งผลต่อการวิจัยหรือไม่

5.4.4 งานวิจัยนี้ไม่ได้คำนึงถึงว่าเด็กที่อยู่ในการดูแลของแม่ นั้นจะเป็นลูกฝาแฝดหรือไม่ จึงไม่อาจทราบได้ว่าจำนวนลูกที่ต้องเลี้ยงด้วยนมแม่พร้อมๆกัน นั้นส่งผลกับงานวิจัยด้วยหรือไม่

5.4.5 งานวิจัยนี้ไม่ได้คำนึงถึงว่าเด็กที่อยู่ในการดูแลของแม่ นั้นเป็นเด็กพิเศษหรือไม่ จึงไม่อาจทราบได้ว่าวิธีการเลี้ยงลูกนั้นมีความแตกต่าง และส่งผลต่อการวิจัยด้วยหรือไม่

5.4.6 งานวิจัยนี้ไม่ศึกษาเจาะจงว่าบุคคลใดเป็นผู้สนับสนุน ให้แม่เลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่

5.5 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

5.5.1 ควรเลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Cluster Sampling หรือ Quota Sampling โดยแบ่งสัดส่วนไปยังภูมิภาคต่างๆของประเทศไทย เพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างในแต่ละพื้นที่และคุณลักษณะที่ทัดเทียมกัน

5.5.2 ศึกษาเปรียบเทียบวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และ การเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ ระหว่างแม่ที่ต้องเลี้ยงดูแลเด็กพิเศษ และเด็กทั่วไป

5.5.3 ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และ อาหารเสริมทดแทนนมแม่ในกลุ่มตัวอย่างที่มีลูก ฝาแฝด

5.5.4 ศึกษาเกี่ยวกับบุคคลใกล้ชิดที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่งเสริม หรือสนับสนุนให้แม่มีพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows*. พิมพ์ครั้งที่ 6
กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย:13.
- จิราพร หอมชะเอม, ร้อยโทหญิง (2552). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนม
แม่จนถึง อายุ 6 เดือน ของแม่ที่มารับบริการที่คลินิกสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลพระ
มงกุฎเกล้า. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สุขศึกษา) สาขาวิชาสุขศึกษา ภาควิชา
พลศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์: 117.*
- นพร อึ้งอารณ. (2556). *โครงการการศึกษาภาวะโภชนาการเด็กวัยก่อนเรียนในเขตพื้นที่รอบ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. สาขาวิชากุมารเวชศาสตร์. สำนักวิชา
แพทยศาสตร์:122.*
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 156 (2537). *นมดัดแปลงสำหรับทารกและนมดัดแปลงสูตร
ต่อเนื่องสำหรับทารกและเด็กเล็ก. ราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป, 111
(ตอนพิเศษ 54 ง).*
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 158 (2537). *อาหารเสริมสำหรับทารกและเด็กเล็ก.
ราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป, 111 (ตอนพิเศษ 54 ง).*
- พิมพ์วิรัชญ์ นันทพฤทธิ์. (2558). *เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ: การใช้โปรแกรม SPSS
ขั้นพื้นฐาน. คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545. (2545). ราชกิจจานุเบกษา, 119 (ตอนที่ 128 ก),
11/31.
- พรนภา ตั้งสุขสันต์ และเอมพร รตินธร(2550). *ประสบการณ์และปัจจัยเชิงบริบทที่เกี่ยวกับการเลี้ยง
ลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนในมารดาที่ทำงานนอกบ้านเต็มเวลา. วารสารการพยาบาล.
29(3).*
- ยุพยง แห่งเชาวนิช และ ปารีณา ศรีวนิชย(2550).*กลยุทธ์การตลาดและสื่อ โฆษณาของนมผง
ดัดแปลงเลี้ยงทารก: ทบทวนวรรณกรรม เรื่อง “นมแม่” .ศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย*

บรรณานุกรม(ต่อ)

- วิลานี คำแหง และ วรพจน์ ศรีวงษ์กุล. (2554). การศึกษาพฤติกรรมและระดับความสำคัญของปัจจัยในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสำหรับเด็กทารกและเด็กเล็กของผู้ซื้อในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ. ปีที่ 2. ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม. หน้าที่ 1.
- วรัญญา กมลคร และสันติ กมลคร. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยาวนาน้อย 6 เดือน ของมารดาหลังคลอด ในเขตรับผิดชอบสถานีอนามัยหนองบัวอำเภอหนองกงบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์: วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ. เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน ประจำสถานีอนามัยหนองบัว อำเภอหนองกงบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์
- ศักดิ์ สุนทรเสณี. (2531). เจตคติ. กรุงเทพฯ: ดี.ดี.บุ๊คส์ไตร์
- ศิริภรณ์ สวัสดิ์วิธ และ กุสุมา ชูศิลป์, (2550).มีอะไรในนมแม่: ทบทวนวรรณกรรม เรื่อง “นมแม่” .ศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย
- ศิริภรณ์ สวัสดิ์วิธ และ กรรณิการ์ บางสายน้อย(2550).ทำไม 6 เดือนแรกให้ลูกกินนมแม่อย่างเดียว: ทบทวนวรรณกรรม เรื่อง “นมแม่” .ศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย
- ศูนย์ข้อมูลแรงงานแห่งชาติ กระทรวงแรงงาน. (2557).รายงานจำนวนกำลังแรงงาน จำแนกตามช่วงอายุและเพศ. สืบค้น 4 กรกฎาคม พ.ศ.2558 แหล่งที่มา <http://nlic.mol.go.th/th/node/405>
- สุธิดา นาคเจริญ. (2549). รูปแบบการสื่อสารเพื่อประชาสัมพันธ์การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่. สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภานันท์ ไบสุวรรณ. (2552). ปัจจัยคัดสรรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของพยาบาลประจำการ.วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- สุภาภรณ์ ทัศนาวงศ์. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่าง ความเครียดจากการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แรงสนับสนุนจาก สภาวะครอบครัว และภาวะซึมเศร้าหลังคลอด ของมารดาที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บรรณานุกรม(ต่อ)

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. (2557). 'Code นม' ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่. สืบค้น 4 กรกฎาคม พ.ศ.2558 แหล่งที่มา [http://www.thaihealth.or.th/Content/25345-Code นม' ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่](http://www.thaihealth.or.th/Content/25345-Code%20นม%20ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่)
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2556). การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2555 (MICS4) กันยายน - พฤศจิกายน พ.ศ. 2555 . กรุงเทพฯ: องค์การยูนิเซฟประเทศไทย.
- สมชาย โอวัฒนาพานิช.(2558).ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โรงพยาบาลพระนารายณ์มหาราช :จังหวัดลพบุรี, หน้า1-3
- อารีย์รัตน์ หมั่นหาทรัพย์.(2554). ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการออกนอกระบบ และความจงรักภักดีต่อองค์กรของบุคลากรสายสนับสนุนของโรงพยาบาลศิริราช. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อุมาพร สุทัศน์, สุภาพรรณ ตันตราชีวะธร และสมโชค คุณสนอง. (2552) คู่มือตามวัยสำหรับทารก และเด็กเล็ก: โครงการการจัดทำข้อปฏิบัติการให้อาหารเพื่อสุขภาพที่ดีของทารก และเด็กก่อนวัยเรียน. บียอยต์ เอ็นเทอร์ไพรซ์.
- อรทัย บัวคำ. (2549). ผลของโครงการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่ออัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 4 เดือน ในมารดาที่มีบุตรคนแรก: โรงพยาบาลอำนาจเจริญ. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลมารดา-ทารกแรกเกิดและสุขภาพสตรี. คณะพยาบาลศาสตร์
- Ahluwalia, I. B., Morrow, B., & Hsia, J. (2005). Why do women stop breastfeeding? Findings from the Pregnancy Risk Assessment and Monitoring System. *Pediatrics*, 116(6), 1408-1412. doi:10.1542/peds.2005-0013
- Biro, M. A., Yelland, J. S., & Brown, S. J. (2014). Why are Young Women Less Likely to Breastfeed? Evidence From an Australian Population-Based Survey. *BIRTH*, 41(3).
- Chezem, J., Friesen, C., & Boettcher, J. (2003). Breastfeeding Knowledge, Breastfeeding Confidence, and Infant Feeding Plans: Effects on Actual Feeding Practices. *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing*, 32(1), 40-47. doi:10.1177/0884217502239799

บรรณานุกรม(ต่อ)

- Cochran, W. G. (2007). *Sampling techniques*: John Wiley & Sons.
- Entwistle, F., Kendall, S., & Mead, M. (2010). Breastfeeding support - the importance of self-efficacy for low-income women. *Matern Child Nutr*, 6(3), 228-242. doi:10.1111/j.1740-8709.2009.00202.x
- Food Drug Administration. (1986). Food Advisory Committee meeting on infant formula. Available at: http://www.fda.gov/ohrms/dockets/ac/02/briefing/3852b1_01.htm (accessed 22 March, 2015).
- Gossler, S. M. (2007). *The effect of income level on the relationship between the personal support matrix and sustained breastfeeding*. (Master of Science in Nursing), Virginia Commonwealth University. (174)
- Grant, J. S., & Davis, L. L. (1997). Selection and use of content experts for instrument development. *Research in nursing & health*, 20(3), 269-274.
- Hinkle, D. E., Wiersma, W., & Jurs, S. G. (2003). Applied statistics for the behavioral sciences.
- Murray, E. K., Ricketts, S., & Dellaport, J. (2007). Hospital Practices that Increase Breastfeeding Duration: Results from a Population-Based Study. *BIRTH*, 34(3).
- Pandian, K., & Ramachandran, K. K. (2010). Brand Awareness: Baby Food Products. *SCMS Journal of Indian Management* (April-June).
- Polit, D. F., & Beck, C. T. (2008). *Nursing research: Generating and assessing evidence for nursing practice*: Lippincott Williams & Wilkins.
- Shaker, I., Scott, J. A., & Reid, M. (2004). Infant feeding attitudes of expectant parents: breastfeeding and formula feeding. *Journal of Advanced Nursing*, 45(3), 260-268. doi:10.1046/j.1365-2648.2003.02887.x
- WHO/UNICEF. (2003). Global Strategy for infant and young child feeding. 30.
- Williams, P. L., Innis, S. M., Vogel, A. M. P., & Stephen, L. J. (1999). <Factors influencing infant feeding practices of mothers in Vancouver.pdf>. *Canadian Journal of Public Health*, 90(2).

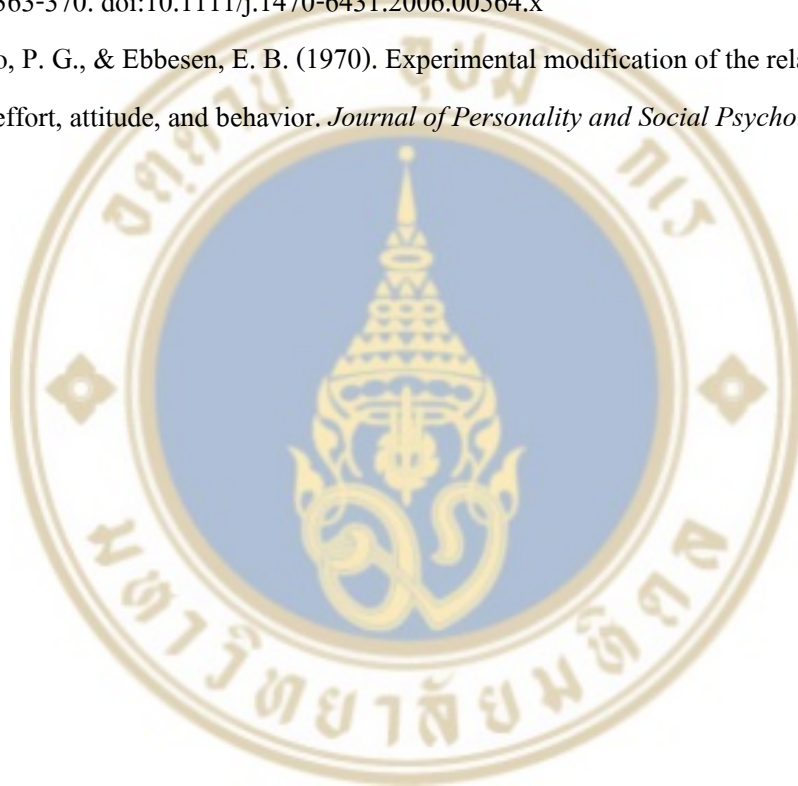
บรรณานุกรม(ต่อ)

World Health Organization. Facts on breastfeeding. Geneva, Switzerland. Available at:

<http://www.who.int/features/factfiles/breastfeeding/en/>(accessed 22 March, 2015).

Yee, C. F., & Chin, R. (2007). Parental perception and attitudes on infant feeding practices and baby milk formula in East Malaysia. *International Journal of Consumer Studies*, 31(4), 363-370. doi:10.1111/j.1470-6431.2006.00564.x

Zimbardo, P. G., & Ebbesen, E. B. (1970). Experimental modification of the relationship between effort, attitude, and behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 16(2), 207.

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่องการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และการให้อาหารเสริม

ทดแทนนมแม่

ในกลุ่มหญิงมีบุตรอายุตั้งแต่ 6 เดือน แต่ไม่เกิน 6 ปี

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้เป็นงานวิจัยเพื่อศึกษาระดับความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และปัจจัยดังกล่าวต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ในกลุ่มหญิงมีบุตรอายุตั้งแต่ 6 เดือน แต่ไม่เกิน 6 ปี เพื่อประกอบการเรียนวิชา กจกจ 679 สารนิพนธ์การวิจัยอิสระ ของนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการจัดการธุรกิจอาหาร วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากท่านผู้ตอบแบบสอบถาม โปรดให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกคำถาม ผู้วิจัยขอรับรองว่าข้อมูลที่ท่านให้ถือเป็นความลับและจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ในภาพรวมเท่านั้น

แบบสอบถามข้อมูลชุดนี้แบ่งออกเป็น 6 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามด้านปัจจัยการได้รับความรู้จากบุคคลากรทางการแพทย์

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามด้านปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิด (สมาชิกใน

ครอบครัว เพื่อน

เพื่อนร่วมงาน นายจ้าง ฯ)

ส่วนที่ 4 การสอบถามด้านปัจจัยทัศนคติที่มีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ส่วนที่ 5 การสอบถามด้านพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ส่วนที่ 6 การสอบถามด้านพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลาในการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ และตอบคำถามลงช่องที่ ท่านเลือกเพียงคำตอบเดียว

1.1 ปัจจุบันท่านมีลูกอายุอยู่ในช่วง 6 เดือน - 6 ปีใช่หรือไม่

- 1) ใช่ 2) ไม่ใช่ (จบการสอบถาม ขอขอบคุณ)

1.2 ปัจจุบันท่านมีลูกกี่คน

- 1) 1 คน 2) 2 คน 3) 3 คน 4) 4 คน 5) มากกว่า 4 คน

1.3. ลูก (ตามข้อ 1.1) ที่อายุน้อยที่สุดของท่านมีอายุเท่าไร

- 1) 6 เดือน 2) 7 เดือน 3) 8 เดือน 4) 9 เดือน 5) 10 เดือน 6) 11 เดือน
 7) อื่นๆ โปรดระบุ

1.4 ท่านเลี้ยงลูก (ตามข้อ 1.1) ด้วยนมแม่อย่างไร

- 1) เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน
 2) เลี้ยงลูกด้วยนมแม่นาน 6 เดือนร่วมกับน้ำ
 3) เลี้ยงลูกด้วยนมแม่นาน 6 เดือนร่วมกับอาหารเสริมทดแทนนมแม่

****อาหารเสริมทดแทนนมแม่ หมายถึงอาหารอื่นนอกเหนือจากนมแม่ หรือนมผสม****

1.5. ท่านเลี้ยงลูก (ตามข้อ 1.1) คนเล็กด้วยนมแม่อย่างเดียวนานเท่าไร

- 1) 1 เดือน 2) 2 เดือน 3) 3 เดือน 4) 4 เดือน 5) 5 เดือน 6) 6 เดือน อื่นๆ
โปรดระบุ.....

1.6. ท่านเริ่มให้อาหารเสริมทดแทนนมแม่เมื่อลูก (ตามข้อ 1.1) คนเล็กอายุเท่าไร

- 1) 1 เดือน 2) 2 เดือน 3) 3 เดือน 4) 4 เดือน 5) 5 เดือน 6) 6 เดือน อื่นๆ
โปรดระบุ.....

1.7 ท่านอายุกี่ปี

- (ปี)

1.8 ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน

- 1) ประถมศึกษา 2) มัธยมศึกษา 3) ปวช. 4) ปวส
 5)ปริญญาตรี 6)ปริญญาโท 7)ปริญญาเอก 8) อื่นๆโปรด

ระบุ.....

1.9 อาชีพของท่าน

- 1) พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน 2) ราชการ/รัฐวิสาหกิจ 3) ธุรกิจส่วนตัว
 4) รับจ้างอิสระ 5) แม่บ้าน 6) อื่นๆโปรด

ระบุ.....

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยด้านประชากรศาสตร์(ต่อ)

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย✓ และตอบคำถามลงช่องที่ ท่านเลือกเพียงคำตอบเดียว

1.10 รายได้ครอบครัวเฉลี่ย/เดือน(โดยประมาณ)

.....บาท

1.11 ท่านมีปัญหาสุขภาพที่ส่งผลต่อการให้นมลูกหรือไม่

1) ไม่มี 2) มี โปรดระบุ.....

1.12 บุคคลใกล้ชิดใดที่สนับสนุนให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้นานครบ 6 เดือน(มากที่สุด)

1) สามี 2) ญาติของสามี 3) ญาติของตนเอง 4) เพื่อน

5) เพื่อนร่วมงาน 6) หัวหน้างาน หรือผู้บังคับบัญชา 7) พี่เลี้ยงเด็ก

8) อื่นๆ โปรดระบุ.....

ส่วนที่ 2 การสอบถามด้านปัจจัยการได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์
คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย✓ และท่านเลือกเพียงคำตอบเดียว

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการเกิดขึ้นจริง				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2.1	แพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข แนะนำให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน					
2.2	ท่านได้รับความรู้ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน จากแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข					
2.3	ความรู้ที่ได้รับจากแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีประโยชน์ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมอย่างเดียวนาน 6 เดือน					
2.4	ความรู้ที่ได้รับจากแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ทำให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมอย่างเดียวนาน 6 เดือน					
2.5	แพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีส่วนกระตุ้นทำให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน					
2.6	แพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ได้แนะนำให้ท่านเลี้ยงลูก อาหารเสริมทดแทนนมแม่					
2.7	ท่านได้รับความรู้ที่ส่งเสริม ให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่จากแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข					
2.8	ความรู้ในการเลี้ยงลูก จากแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ทำให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่เร็วขึ้น(ก่อนลูกอายุ 6 เดือน)					
2.9	ความรู้ด้านอาหารเสริมทดแทนนมแม่ จากแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีส่วนสนับสนุนให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ เร็วขึ้น(ก่อนลูกอายุ 6 เดือน)					
2.10	แพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีส่วนกระตุ้นทำให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ เร็วขึ้น(ก่อนลูกอายุ 6 เดือน)					

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามด้านปัจจัยการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิด (สมาชิกในครอบครัว เพื่อน เพื่อนร่วมงาน นายจ้าง ฯ)

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ และท่านเลือกเพียงคำตอบเดียว

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการเกิดขึ้นจริง				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
3.1	บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน ได้ให้คำแนะนำท่าน ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่					
3.2	บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน ได้ให้กำลังใจและ สนับสนุนท่านในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่					
3.3	บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อนกระตุ้นให้ท่านเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่					
3.4	บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน ทำให้ท่านรู้สึกสบายใจที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง					
3.5	บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน ทำให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้นานขึ้น					
3.6	บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน แนะนำให้ใช้ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมทดแทนนมแม่ ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน					
3.7	บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน สนับสนุนให้ใช้ อาหารเสริมทดแทนนมแม่ ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน					
3.8	บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อนกระตุ้นให้ใช้อาหารเสริมทดแทนนมแม่ ก่อนลูกอายุครบ 6 เดือน					
3.9	บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อนเคยขอร้อง ให้ท่านเลี้ยงลูก ด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่เร็วขึ้น					
3.10	บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง หรือเพื่อน ทำให้ต้องท่านเลี้ยงลูก ด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่เร็วขึ้น					

ส่วนที่ 4 การสอบถามด้านปัจจัยทัศนคติที่มีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และอาหารเสริมทดแทนนมแม่
คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย✓ และท่านเลือกเพียงคำตอบเดียว

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการเห็นด้วย				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
4.1	ขณะที่ท่านให้นมลูก ท่านรู้สึกมีความสุข					
4.2	การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ช่วยสร้างสัมพันธที่ดีระหว่าง ลูกกับแม่					
4.3	การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีข้อดีมากกว่าอาหารเสริม ทดแทนนมแม่					
4.4	ถึงแม้จะมีอุปสรรค แต่ท่านก็ยังอยากจะให้นมลูก ต่อไป					
4.5	การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในที่สาธารณะ ทำให้ท่านรู้สึก ภูมิใจ					
4.6	การเริ่มต้นเลี้ยงลูกด้วยนมให้ดีขึ้น ควรเริ่มเตรียมตัว ตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์					
4.7	การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทำให้ท่านรู้สึกไม่เป็นอิสระ					
4.8	อาหารเสริมทดแทนนมแม่ มีสารอาหารดีพอๆกับ นมแม่					
4.9	การเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่ สามารถ ทำได้ตั้งแต่แรกเกิด					
4.1 0	อาหารเสริมทดแทนนมแม่ ก็ให้ประโยชน์ได้ดีพอๆ กับ นมแม่					
4.1 1	อาหารเสริมทดแทนนมแม่มีข้อดีเหมือนกับนมแม่					
4.1 2	การเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมสำหรับทารก สามารถ ทดแทนนมแม่ได้					

ส่วนที่ 5 การสอบถามด้านพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนครบ 6 เดือน
คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย✓ และท่านเลือกเพียงคำตอบเดียว

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการเกิดขึ้นจริง				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
5.1	ตลอด 6 เดือนแรกของลูก ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว					
5.2	แม่จะอยู่นอกบ้าน ท่านก็สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้เพียงอย่างเดียวจนครบ 6 เดือนแรกของลูก					
5.3	ท่านจัดสรรน้ำนมแม่ไว้เลี้ยงลูกเพียงอย่างเดียวนานถึง 6 เดือน					
5.4	ตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือน ท่านไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่					
5.5	ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวจนครบ 6 เดือน	☐ ใช่		☐ ไม่ใช่		

ส่วนที่ 6 การสอบถามด้านพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยอาหารเสริมทดแทนนมแม่
คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย✓ และท่านเลือกเพียงคำตอบเดียว

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการเกิดขึ้นจริง				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
6.1	ท่านให้อาหารเสริมทดแทนนมแม่ ก่อนที่ลูกจะครบ 6 เดือน					
6.2	ท่านให้อาหารเสริมทดแทนนมแม่ ควบคู่กับการให้นมแม่ ก่อนที่ลูกจะครบ 6 เดือน					
6.3	ในระยะ 6 เดือนแรก หากท่านอยู่นอกบ้านและลูกหิว ท่านจะ ให้ลูกทานอาหารเสริมทดแทนนมแม่					
6.4	ตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือน ท่านไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมแม่เพียง อย่างเดียว					
6.5	ท่านให้อาหารเสริมทดแทนนมแม่ ก่อนที่ลูกจะครบ 6 เดือน	☐ ใช่		☐ ไม่ใช่		